

Täysistunto

Tiistai 15.6.2021 klo 14.00—16.55

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 40/2021 vp
Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, valiokunnan puheenjohtaja edustaja Sipilä, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 **Juha Sipilä kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä on kyse EU:n laajan jätessäädöspaketin täytäntöönpanosta. Kierrätystavoitteet tiukentuvat merkittävästi, ja lainsäädäntö on kaiken kaikkiaan yksityiskohtaista ja vaativaa. Olenaisena tavoitteena on tehostaa jätehierarkian noudattamista ja lisätä materiaalien resurssitehokasta käyttöä ja kierrätystä kiertotalouden edistämiseksi.

Kiertotaloudessa materiaaleja hyödynnetään tehokkaasti ja kestävästi ja ne pysyvät kierrossa pitkään ja turvallisesti. Jätelaki on kuitenkin vain yksi väline laaja-alaisen tavoitteiden toteuttamisessa, eikä eri jakeiden erilliskierrätys itsessään vielä varmista kierrätykseen perustuvien markkinoiden syntymistä, vaan kiertotalouden edistämiseen tarvitaan useita ohjauskeinoja. Tärkeää on mahdollistaa kierrätysmateriaalien markkinoiden kasvu muun muassa kehittämällä käytäntöjä siitä, miten jätteeksi luokiteltu materiaali lakkaa ole-masta jäte. Kiertotalouden edistämiseksi on tärkeää saada sujuvasti käyttöön resurssivirtoja ja näin vastaavasti vähentää neitseellisen raaka-aineen tarvetta.

Valiokunta katsoo, että raskaan ympäristömenettelyn sijaan tulee selvittää mahdollisuudet säätää kevyempi, erityisesti jätteeksi luokittelun päättymiseen soveltuva uusi menettely, jossa toimivaltaa keskitetään yhdelle viranomaiselle. Keskittämällä edistetään resurs-sien tehokasta käyttöä ja asiantuntemuksen kehittymistä sekä yhdenmukaista käytäntöä toiminnan sijaintipaikasta riippumatta. Valiokunta on tehnyt tästä lausumaehdotuksen numero 2.

Arvoisa puhemies! Tuottajavastuu on vakiinnuttanut paikkansa yhtenä jätehuollon sääntelykeinoista. Tuottajavastuun piiriin kuuluvien jätteiden osalta vastuu jätteestä on siirretty tuotteiden maahantuojien ja valmistajien vastuulle. Tuottajavastuun piirissä ovat pakka-ukset, sähkö- ja elektroniikkalaitteet, paristot, akut sekä romuajoneuvot. Suomessa tuotta-javastuuta sovelletaan lisäksi ajoneuvojen renkaisiin ja paperiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

Valiokunta pitää hyvänä, että tuottajavastuuta laajennetaan hallituksen esityksessä direktiivin vaatimuksen mukaisesti koskemaan myös etäkauppaa. Tuottajavastuun soveltamisalaa ehdotetaan ulotettavaksi myös niihin, jotka myyvät tuotteita kansainvälisellä etäkaupalla.

Toimivan tuottajavastuun haasteena on alusta pitäen ollut vapaamatkustaminen eli se, että kaikki toimijat eivät osallistu jätehuollon kustannuksiin tai järjestämiseen. Ongelma on voimakkaasti kasvava verkkokauppa ulkomailla, erityisesti EU:n ulkopuolisissa maissa. Tuottajavastuulainsäädäntö ei tällä hetkellä kattavasti velvoita ulkomaalaisia etämyyjiä, vaan kotimaiset toimijat maksavat myös ulkomaisista etäkaupoista tilattujen tuotteiden kierrättämisen ja muun jätehuollon. On siten tärkeää, että tähän ongelmaan puututaan tehokkaasti.

Arvoisa puhemies! Jätelain uudistamisessa yksi keskeinen osa on jätteenkuljetuksen järjestäminen. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa huomio on vahvasti kiinnittynyt jätteenkuljetuksen nykyisen kaksoisjärjestelmän muuttamiseen. Kunnan mahdollisuus päättää kuljetuksen järjestämisestä joko kunnan tai kiinteistön haltijan järjestämänä säilyy jätelakiehdotuksen 37 §:n mukaan nykyisellään sekalaisen yhdyskuntajätteen ja saostus- ja umpisäiliölaitteen kuljetuksessa. Kunnan mahdollisuus siirtää kiinteistökohtaisen jätteenkuljetuksen järjestäminen kiinteistön haltijan vastuulle ehdotetaan kuitenkin poistettavaksi erilliskerättävän kiinteän yhdyskuntajätteen kuljetuksen osalta. Kunnan tulee siis jatkossa järjestää näiden jätteiden kuljetus kiinteistöiltä.

Valiokunta toteaa, että eri kuljetusjärjestelmien vaikutuksesta kilpailuun ja yritysten liiketoiminta- ja innovaatioympäristöön on asiantuntijakuulemisessa esitetty vahvasti toisistaan poikkeavia näkemyksiä. Ympäristövaliokunta pitää olennaisena sitä, että kuljetusjärjestelmän muuttamisen perusteena ovat kiristyvät kierrätystavoitteet ja niihin liittyvä parempi kokonaishallinnan tarve sekä vakuuttaminen siitä, että liiketoimintamahdollisuudet alalla absoluuttisesti kasvavat ja siten toimintamahdollisuudet yritysten kannalta eivät lakkaa.

Lakiuudistus siis lisää liiketoimintamahdollisuuksia kokonaisuutena, mutta pienten yritysten kilpailukyvyyn säilyminen riippuu osaltaan siitä, että jätteenkuljetusurakat myös käytännössä kilpailutetaan hallituksen esityksessä tarkoitetuilla tavoilla pienempiin osiin jaoteltuina, niin että pienemmilläkin toimijoilla on tosiasiallinen mahdollisuus myös voittaa urakoita. [Timo Heinonen: Sen kun näkisi vaan!]

Arvoisa puhemies! Jätelakiuudistus kiristyvine kierrätystavoitteineen luo siis uusia liiketoimintamahdollisuuksia erityyppisille yrityksille. Myös talousvaliokunta korostaa lausunnossaan, että kiristyvät kierrätystavoitteet ja -velvoitteet tarkoittavat kierrätysmateriaalin määrän merkittävää lisääntymistä ja tätä myötä lisääntyviä mahdollisuuksia jäte- ja kierrätystoimialan yrityksille. Ympäristövaliokunta pitää olennaisen tärkeänä sitä, että kunnat kilpailuttavat jatkossa kuljetukset niin, että myös pienet ja keskisuuret yritykset voivat niissä menestyä. Ympäristövaliokunta ehdottaa mietinnössään lausumaa — lausuma numero 3 — pienten ja keskisuurten yritysten aseman turvaamiseksi.

Ympäristövaliokunta korostaa myös hankintaosaamisen keskeistä merkitystä lainsäädännön onnistuneessa toimeenpanossa. Myös talousvaliokunta katsoo lausunnossaan, että kaksoisjärjestelmän molemmissa malleissa voidaan päätyä jonkin järjestelmään osallisen tahon kannalta edulliseen tai epäedulliseen tilanteeseen. Olennaista onkin, että näiden urakoiden kilpailuttaminen hoidetaan hyvin ja kunnallisen jätehuollon toimijoiden hankintaosaamiseen kiinnitetään huomiota.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

Ympäristövaliokunta korostaa tarvetta yhteistyössä kunnallisten toimijoiden ja yritysten kanssa kehittää kuntien hankintaosaamista ja parantaa yritysten valmiuksia osallistua urakkakilpailuihin muun muassa kehittämällä parhaisiin käytäntöihin perustuvia malleja kuljetusten kilpailuttamiseen sekä järjestämällä koulutusta ja neuvontaa yrittäjille ja kunnalle. Alan keskittyminen vain muutamalle toimijalle ei ole kenenkään etu, ja siten käytännön toimintatavat, neuvonta ja ohjaus on tärkeää saada sellaisiksi, että jätteenkuljetusten kilpailutuksiin osallistuu mahdollisimman paljon kaikenkokoisia yrityksiä. Tätä koskee valiokunnan mietinnössä lausumaehdotus numero 4.

Arvoisa puhemies! Jos kunta päättää siirtyä kiinteistönhaltijan järjestämästä jätekuljetuksesta kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen, päätöksessä on kunnan määrättävä kiinteistönhaltijan järjestämän jätekuljetuksen lakkaamisajankohdasta, joka voi olla aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua päätöksen tekemisestä. Asiantuntijakuulemisessa esitettiin voimakkaasti neljän vuoden siirtymäaikaa viitaten aikaisempaan, vuoden 2010 jätelain muutokseen liittyvään perustuslakivaliokunnan lausuntoon, jossa lausuttiin, että sopiva siirtymäaika voi olla esimerkiksi kolme—neljä vuotta.

Nyt ehdotetulle sääntelylle on perustuslakivaliokunnan mielestä esitetty hyväksyttäviä perusteita. Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, etteivät nyt ehdotetut siirtymäajat ole kaikilta osin erityisen pitkiä, mutta ehdotettu sääntely ei kuitenkaan muodostu perustuslain 15 §:n kannalta ongelmalliseksi, erityisesti kun otetaan huomioon elinkeinonharjoittajien toimintamahdollisuudet uudistuksen jälkeenkin.

Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunta korostaa lopuksi, että yhteistyön rakentuminen ei ole kiinni sääntelystä tai sen muuttamisesta vaan toimivien käytäntöjen ja yhteistyökulttuurin luomisesta. Jätehuolto ja kierrätys muodostavat tulevaisuudessa aiempaa merkittävämmän osan perustavanlaatuisesta pyrkimyksestä lineaaritaloudesta kohti kiertotaloutta. Hyvän yhteistyökulttuurin syntyminen vaatii tulevaisuuteen suuntaavaa otetta ja kierrätysmyönteistä ajattelua, jossa tunnustetaan potentiaalit kaikkien toimijoiden kannalta.

Arvoisa puhemies! Mietintöön sisältyy neljä lausumaehdotusta ja kaksi vastalauseetta. Esitetyissä vastalauseissa kiinnitetään perustellusti huomiot kaksoisjärjestelmän osittaiseen purkamiseen ja lyhyehköön siirtymäaikaan. [Timo Heinonen pyytää vastauspuheen vuoroa]

Puhemies Anu Vehviläinen: Otetaan muutamia puheenvuoroja tähän, ja sitten sen jälkeen voidaan mennä debattiin. — Seuraavana puheenvuoron pitäjänä edustaja Purra. Olkaa hyvä.

14.11 Riikka Purra ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia valiokunnan puheenjohtajalle mietinnön esittelystä. Teidän lausumannekin kuulostavat varsin hyviltä, mutta juuri siitä näkökulmasta katsoen on hyvin ihmeellistä, että kuitenkin tämä lakiesitys tällaisenaan hyväksytään, koska nimenomaan tämän kaksoisjärjestelmän purkamisella tulee olemaan hyvin negatiivisia vaikutuksia yrityskenttään, ylipäättänsä kilpailuun ja työllisyyteen. Se ei ole edes ympäristön kannalta välttämätön muutos, saattaa olla jopa päinvastoin. Kuten valiokunnissa useampikin asiantuntija on kertonut, se saattaa myös vähentää ympäristön kannalta rohkeiden kuljetus- ja käsittelyinnovaatioiden kehittämistä. Joka tapauksessa tämä on hirveä askel taaksepäin kohti kuntien monopoleja. Mikään ei kerta kaikkiaan puolusta tällaista esitystä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koponen.

14.12 **Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! Ryhmäni tavoin en voi hyväksyä esitystä, sillä toteutuessaan se rankaisisi yrittäjiä ja asettaisi alan toimijat epätasa-arvoiseen asemaan. Marinin hallitus haluaa luopua kaksoisjärjestelmästä, vaikka asiantuntijakuulemisten perusteella tätä vastustavat niin yrittäjät, kuljettajat kuin omakoti- ja kiinteistöasukkaitakin edustavat tahot. Tämä on täysin ristiriidassa hallitusohjelman lupauksen kanssa esimerkiksi siitä, miten sitoudutaan tietopohjaiseen politiikkaan ja päätöksentekoon. Tulee muistaa, että kaksoisjärjestelmän osittaisellakin purkamisella olisi merkittävät negatiiviset yritysvaikutukset, joita ei ole edes kunnollisesti selvitetty esityksessä. Tämän lisäksi hallituksen esitys sivuuttaa nykyisen järjestelmän oleelliset hyödyt. Näin ollen kaksoisjärjestelmä tulee säilyttää eikä osittainenkaan lakkauttaminen ole kannatettavaa.

Lopuksi perussuomalaiset kokoomuksen valiokuntaryhmän ja perustusvaliokunnan lausunnon tavoin paheksuvat hallituksen ajamia kohtuuttoman lyhyitä siirtymäaikoja, sillä esitetyllä aikataululla olisi hyvin haastavaa tehdä vaadittavat investoinnit.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

14.14 **Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa puhemies! Suomi on monella tapaa kiertotalouden edelläkävijä. Mikään mallioppilas emme kaikessa kuitenkaan ole, vaan enemmänkin voimme tehdä. Paperin tai tölkkien keräys on suomalaisille tuttua kierrätystä, mutta esimerkiksi muovien kierrätyksessä on vielä paljon parantamisen varaa.

Puhemies! Suomalaisia on vähän, ja osuutemme luonnonvarojen kulutuksesta on pieni. Henkeä kohden kulutuksemme on kuitenkin suurta. Tulevaisuuden ei tarvitse kuitenkaan näyttäytyä pelottavana, vaan voimme suhtautua siihen myös ratkaistavissa olevana haasteena. Kiertotalous tuo paitsi ratkaisun liikakulutukseen myös mahdollisuuksia suomalaisille yrityksille ja innovaatioille. Kierrätyksen osuus yhdyskuntajätteen käsittelyssä on Suomessa noin 40 prosenttia. Tästä on mahdollista parantaa selvästi muun muassa jätteiden tarkemmalla lajittelulla ja erilliskeräyksellä. Hallituksen tavoitteena on nostaa kierrätyksen osuutta 65 prosenttiin vuoteen 2035 mennessä. Se on hyvä tavoite.

Puhemies! Hallituksen esityksessä erilliskerättävien jätteiden kuljettamisen osalta siirytään kunnan keskitetysti kilpailuttamiin jätteenkuljetuksiin. Tämä helpottaa tiedonsaantia kunnan jätevirroista sekä parantaa niiden seurantaa ja valvontaa. Jätehuollon logistiikan suunnittelu helpottuu, ja kunnat voivat paremmin hyödyntää hyviä käytänteitä, kuten monilokero-, yhteis- ja korttelikeräyksiä. Kyseessä on toki merkittävä muutos, ja kuten ympäristövaliokuntakin toteaa, on tilannetta seurattava tarkasti. Ehdotus on lainsäädännön tasolla monimutkainen, mutta kiinteistönhaltijan kannalta se on selvä. Kunta järjestää kaikkien erilliskerättävien asumisessa syntyvien jätteiden kuljetuksen kiinteistöltä.

Nykyisen kaksoisjärjestelmän, jossa siis asiakas on itse voinut valita jätteenkuljetuksen osittaisen purkamisen, yhteydessä on oltu huolissaan pienten ja keskisuurten kuljetusyritysten asemasta. Tämä on ollut oikea ja ansaittu huoli. [Mauri Peltokangas: Miksi tällainen lainsäädäntö sitten tehdään?] Hallituksen esityksessä kunnat onkin velvoitettu jakamaan kuljetusurakat alueellisesti ja ajallisesti siten, että myös pk-yritykset voivat osallistua kuljetuksiin ja saada urakoita. Myös ympäristövaliokunta korostaa sitä, että jätteenkuljetusurakat on kilpailutettava siten, että pienilläkin toimijoilla on todellinen mahdollisuus voittaa urakoita. [Timo Heinonen: Näkisipä vain!] On tärkeää huomata, että jätteiden lisäänty-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

vä erilliskierrätys jo itsessään tuo uutta työtä kuljetusalalle. Kunnallisten toimijoiden ja yritysten yhteistyö on keskiössä kehitettäessä parhaita toimintamalleja. Alan keskittymisen vain muutamalle toimijalle ei ole kenenkään etu.

Arvoisa puhemies! Paitsi ratkaisuna ympäristöongelmiin, kiertotalous tarjoaa myös monia taloudellisia mahdollisuuksia. Kiertotalouden tavoitteena on, että talous toimii ympäristön kantokyvyn rajoissa — sitähan tässä haetaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Ja nyt käynnistämme debatin, ja pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja V-painiketta käyttäen pyytämään puheenvuoroa. — Edustaja Orpo, olkaa hyvä.

14.18 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus puolustaa nykyistä kaksoisjärjestelmää. Me uskomme markkinatalouteen, ja me haluamme, että kiinteistönomistajat saavat itse valita jätteenkuljetusyhtiönsä, mistä palvelut hankitaan. Tämä on surullinen hetki. [Paula Risikko: Jälleen!] Näitä taistoja on käyty vuosia — jos ei vuosikymmenen ajan — eri puolilla Suomea, ja on puolustettu tätä yrittäjävetoista järjestelmää, joka on toiminut erinomaisesti ja johon kiinteistönomistajat ja asukkaat ovat olleet tyytyväisiä.

Eilen puheenjohtaja Saarikko moitti, kun kutsuin tätä hallitusta vasemmistohallitukseksi. Totesin, että niin kauan niin teen, kun hallitus tekee vasemmistolaista politiikkaa. Se tässä on yksi konkreettinen esimerkki siitä, että toimiva, markkinoihin perustuva, yrittäjävetoinen, yksilöistä ja heidän valinnanvapaudestaan lähtevä järjestelmä puretaan ja tilalle tehdään kuntien monopoliin perustuva järjestelmä. Tämä ei auta ympäristöä, tämä ei auta työllisyyttä, ja tämä ei auta kierrättämistä. Uskon tässäkin yritysten ja yksityisen sektorin innovatiivisuuteen. Huono ratkaisu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Taimela. [Eduskunnasta: Vain 20 sekuntia puhui!] — Ei pidä nyt kiinnittää tähän kelloasiaan huomiota, mutta olen varma, että edustaja Orpo puhui tasan minuutin ainakin. [Naurua] — Ja edustaja Taimela.

14.20 Katja Taimela sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan tähän alkuun tuoda esiin sen, että tämä esityksen tavoite on hyvin selkeä: vauhdittaa kiertotaloutta ja jätteiden erilliskeräystä. Ja minä ihmettelen, jollemme me tässä salissa olisi kaikki sitä mieltä, että nämä ovat sellaisia tavoitteita, joiden eteen kannattaa tehdä isosti ja paljon töitä.

Mitä tulee tähän paljon keskustelua aiheuttaneeseen kaksoiskuljetusjärjestelmään, niin täytyy muistaa se, että tämä kaksoiskuljetusjärjestelmä säilyy yhä edelleen sen sekajätteen ja lietteen osalta, koska tästäkin on tämän käsittelyn aikana kuulunut osittain vähän toisenlaista tietoa. Ja sitten jos mietitään tätä kaksoiskuljetusjärjestelmää kaiken kaikkiaan, niin uskallan tässä debattivaiheessa sanoa ääneen myös sen, että itseäni on todella paljon mietityttänyt tämän käsittelyn aikana, miten tämä keskustelu on kilpistynyt niin kovasti tähän kaksoiskuljetusjärjestelmään, koska minä väitän, että kaikki tässä salissa olevat myös ymmärtävät sen, että tämä on hyvin pieni asia, [Puhemies koputtaa] jos me mietitään tätä koko kokonaisuutta, [Puhemies koputtaa] joka tätä jätelakia sääntelee, ja sitä, mikä on sen ajatus ja tavoitetila.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laakso.

14.21 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On pakko kylä tosiaan yhtyä edustaja Orpon kommenttiin siitä, miten keskusta voi olla tällainen. Meinaan: onko keskustasta oikeasti tullut ”Suomen demokraattinen keskusta” tai jotain? En viitsi sitä ”sosiaalista” sanoa siihen eteen.

Tämä kaksoisjärjestelmän purkaminen ei tule edistämään kierrätystä, ei millään tavalla. Tämä ei tule lisäämään kuljetustöitä millään tavalla. Tämä ei edes tule päästöjäkään vähentämään, koska se sekajäte jää edelleen tähän näin. Tämä on täysin järjetön asia, sillä kuljetusyrittäjät ovat vuosikymmeniä tehneet nämä markkinat. Ne ovat maksaneet markkinointiyritykselle siitä, että ne ovat saaneet oman toimintansa siihen pisteeseen, missä se on, ja sitten tulee Suomen hallitus — johon keskustakin kuuluu — ja siirtää sen koko potin yhteiskunnalle. [Puhemies koputtaa] Käsittämätöntä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Torniainen.

14.22 **Ari Torniainen kesk** (vastauspuheenvuoro): [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Onko teillä mikrofoni päällä?

Arvoisa puhemies! Tämä laki edistää kiertotaloutta, ja kun oppositio arvostelee sitä, että tässä ei huomioida pieniä yrittäjiä, niin toivon, että oppositio perehtyy tähän lakiin ja nimenomaan siihen 36 §:ään, joka toteaa, että kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätteen kuljetuspalvelujen kesto on tarjouspyynnössä määriteltävä sekä hankinnat ajoitettava siten, että kaiken kokoisilla yrityksillä on mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuihin ja että kuljetushankinnat on kilpailutettava osiin jaettuna, siten että useampi kuin yksi yritys voidaan valita palveluntuottajaksi. Toivon, että oppositio myöskin perehtyy tähän hallituksen lakiesitykseen. [Välihuutoja perussuomalaisen ryhmästä]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah.

14.23 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä edustaja Taimela ihmetteli, eikö kaikilla ole yhteinen näkemys siitä, että tämä laki on tarpeellinen. Tässä nämä lainsäädännön päämäärät ovat sinällensä kannatettavia, aivan varmasti. Toki olen miettinyt sitä, tuleeko tässä tämä kierrätysnäkökulma esille tarpeeksi paljon, kun tässä nyt todellakin aika paljon tähän jätteitten keräykseen keskitytään. Mutta niin kuin täällä usea kollega on nostanut esille, tämä kaksoisjärjestelmästä luopuminen tarkoittaa kuitenkin niitten alueellisten pk-yritysten tilanteen heikentymistä, ja minusta täällä valio-kunnan puheenjohtaja ihan aiheellisesti kehaisi myöskin näitä vastalauseita, joissa tähän asiaan on kiinnitetty huomiota sekä myöskin tähän lyhyeen siirtymäaikaan. Ymmärrän, että tämä siirtymäaikapaine taitaa tulla sitten sieltä EU:n puolelta direktiivin implementoinnista ja muusta vastaavasta, mutta olisin mielelläni kyllä halunnut vielä kuulla perusteluja, eikö tässä olisi ollut mahdollisuutta sitten pidemmälle siirtymäajalle, jotta tätä [Puhemies koputtaa] tilannetta oltaisiin voitu kuntakohtaisesti harkiten viedä eteenpäin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sirén.

14.24 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jätelain tavoitteet todellakin ovat hyvät, ja niistä kaikki varmasti olemme samaa mieltä, mutta tähän hallituksen esitykseen sisältyy isoja epäkohtia, joihin myös asiantuntijakuulemisissa on perusteellisesti, aiheellisesti kiinnitetty huomiota. Erityisesti tämä kaksoisjärjestelmän säilyttäminen ja pidemmät siirtymäajat ovat olleet niitä keskeisiä muutostarpeita, jotka käsittelyn aikana ovat nousseet esille.

Edustaja Taimela tässä mainitsi, että tämä kaksoisjärjestelmä on vain pieni osa tätä esitystä, mutta niiden yrittäjien näkökulmastahan se on valtavan kokoinen asia, ja heidän huoltaan tässä halutaan tuoda esille. Kokoomus uskoo markkinoihin, vapaaseen kilpailuun, joka on myös asiakkaiden näkökulmasta useimmiten paras vaihtoehto, ja siksi tätä [Puhemies koputtaa] yrittäjien hätää on haluttu kuulla. Tältä pohjalta jätimme vastalauseen ja pykälämuutosesityksen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Elo.

14.26 **Tiina Elo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän lakiuudistuksen valmistelu on ollut perusteellista, ja eri näkökulmia on kuultu laajasti. Kuten ympäristövaliokunnan puheenjohtaja ja usea edustaja tässä ovat todenneet, nämä uudistuksen keskeiset tavoitteet — kierrätysasteen nosto ja kiertotalouden vauhdittaminen — varmasti kaikki jaamme.

Se, että meillä on tehokas jätehuolto, ja se, että kierrätys toimii tehokkaasti, edellyttää kokonaisuuden nykyistä parempaa hallintaa ja selkeätä ja toimivaa vastuunjakoa, ja siihen tämä kuljetusten järjestämisen keskittäminen kunnille perustuu. Tällä ratkaisulla haetaan nimenomaan sitä, että kunnilla on kokonaisvastuu jätteiden kuljetuksesta ja käsittelystä, mutta edelleen yritykset hoitavat niitä kuljetuksia, ja huolellisella kilpailutuksella me varmistetaan, että myös paikalliset yrittäjät pärjäävät. Tämä on varmasti ihan kaikkien, myös kunnallisten jätehuoltoyritysten, etu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

14.27 **Paula Risikko kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin täällä on tullut esille, kokoomushan ei missään nimessä olisi halunnut tätä kaksoisjärjestelmän purkamista, nimittäin sehän tarkoittaa nimenomaan paikallisten yritysten toimintaedellytysten heikentämistä ja ihmisten työpaikkojen vähenemistä. En voi käsittää sitä, miten tämä hallitus voi olla näin yrittäjävastainen hallitus. Tämä on täysin ideologiaperusteista, ja mielestäni se menee täysin järjen ohitse.

Lisäksi esitimme myöskin siirtymäaikojen pidentämistä, ja sehän oli ihan perustuslaki-valiokunnankin toteamus, että näin pitäisi tehdä.

Kyllä tälle hyvä selitys pitää olla. Täällä edustaja Torniainen sanoi, että emmekö me ole perehtyneet tähän. Kyllä, esimerkiksi itse olen ollut kaksi vuotta tämän asian kanssa tekemisissä, siitä lähtien, kun ruvettiin aprikoimaan, että tällaista ruvetaan tekemään. Sattu-neesta syystä kyllä tiedän tasan tarkkaan, mitä tässä tapahtuu: tässä viedään yrittäjien edellytykset pois.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sipilä.

14.28 **Juha Sipilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin täällä mo-
neen kertaan on tullut esille, valiokunnan jäsenet ovat yksituumaisia siitä, että tämän lain
tavoite on hyvä ja kierrätysasteen nostaminen 40:stä 60 prosenttiin tuo myöskin uusia lii-
ketoimintamahdollisuuksia. En tässä pelkää oikeastaan sitä, että tämä toiminta kunnallis-
tuu, vaan enemmänkin pelko on se, että suuret toimijat valtaavat isompaa alaa, kun näitä
kilpailutetaan. Kaksoisjärjestelmästä luovutaan, ja tässä valiokunnan mietinnössä tämä nä-
kökulma on minusta otettu hyvin huomioon, niin hyvin kuin se voidaan ottaa luopumalla
kaksoisjärjestelmästä.

Minusta tätä lain toimivuutta tältä osin mitataan kyllä sillä, miten käytännössä kierrätys-
aste lisääntyy — sitä pitää seurata — ja miten nämä pienet jätekuljetusyritykset sitten käy-
tännössä pärjäävät tässä kilpailutuksessa, johon tulee sitten suurempia toimijoita mukaan.
[Puhemies koputtaa] Se on toinen osa, mitä pitää seurata tarkasti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Peltokangas.

14.29 **Mauri Peltokangas ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja
Taimela taisi tuumata, että kaksoisjärjestelmän purkaminen on sinällään pikku juttu. Minä
en pidä pikku juttuna sitä, että tämä aiheuttaa suomalaisille yrityksille konkurssseja. Jos so-
siaalidemokraatit näin ajattelevat, niin se on aika häkellyttävää.

Valiokunnassa kuultiin useita asiantuntijoita — useita asiantuntijoita — jotka pitivät
tätä kaksoisjärjestelmän purkua erittäin kyseenalaisena. Ne lausunnot sivuutettiin täysin,
kuten nyt esityksestä voimme todeta.

Edustaja Torniainen kysyi, olemmeko me perehtyneet tähän lakiesitykseen. Perussuo-
malaisten valiokuntavastaavana voin sanoa, että olemme perehtyneet syväluotaavasti tä-
hän esitykseen. Ja kuten valiokunnan puheenjohtaja esittelypuheessaan totesi, vastalauseet
ovat erittäin aiheellisia. Tämäkin kertoo siitä, että kyllä perehdytty on.

No, nopea kysymys: Tämä aiheuttaa sen, että tulevaisuudessa käy nyt sitten joissakin
paikoissa kaksi autoa pihalla. Toinen hakee sekajätteen, toinen hakee sen pienen biojäte-
pussin. [Puhemies koputtaa] Mitä järkeä tässä kaikessa on? [Leena Meri: Ei mitään! —
Timo Heinonen: No ei mitään!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivelä.

14.30 **Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin pidän
itse erittäin hyvänä, että tämä laki saadaan nyt valmiiksi. On erittäin hyvä ja tärkeää, että
kierrätystavoitetta kiristetään ja että sitä tullaan nostamaan jatkossakin. Itse pidän hyvänä,
että lähtökohtaisesti tästä kaksoiskuljetusjärjestelmästä luovutaan, vaikka sekajäte jäikin
nyt lietteiden lisäksi tämän kaksoisjärjestelmän piiriin, mikäli kunta niin päättää ja mikäli
edellytykset täyttyvät. Olen samaa mieltä siitä, että kiertotalous on muutakin kuin jätteen
keräystä, mutta itse ajattelen, toisin kuin perussuomalaiset, että kyllä tämän lain kanssa
mennään oikeaan suuntaan eikä väärään suuntaan. Mutta toki paljon pitää tehdä vielä
muuallakin, jotta päästään aidosti kiertotalouteen.

Kun tämä laki tehdään, niin näen, että hyötyjinä ovat sekä ympäristö ja ilmasto kierrä-
tyksen parantumisena, kuntien asukkaat [Puhemies koputtaa] saatuina säästöinä että myös

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

yrittäjät uusina liiketoimintamahdollisuuksina. [Puhemies koputtaa] Ja erityisesti painotamme pieniä ja keskisuuria [Puhemies: Aika!] yrityksiä, kuten valiokunnan puheenjohtaja hyvin esitteli.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ranne.

14.31 **Lulu Ranne ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yksi tämän esityksen iso ongelmakohta on se, että sopimusvapauden, omaisuuden ja jätehuollon maksavien kuluttajien suoja heikkenee. Kun jätekuljetusta alettiin sosialisoida silloin kymmenkunta vuotta sitten, niin kuljetusyhtiöiden toimintaa arvioitiin taannehtivasti uuden jätelain määräyksiä vasten. Se oli todella törkeää. Sopimussuhteisiin puututtiin erittäin lyhyellä siirtymäajalla, ja se aiheutti pienyrityksille tuhoa ja menetyksiä. Ja kävi sitten kuten pelättiin, eli ala keskittyi pääasiassa ulkomaisiin jättiyrityksiin, ja nyt samaa virhettä ollaan toistamassa. Sopimusvapauden, omaisuudensuojan osalta ollaan siis menossa pahempaan suuntaan. Ja kansalaisille on jatkuvasti esitetty, että juu, autorallit vähenevät ja kustannukset alenevat. Tässä on käymässä aivan päinvastoin. Tosiasiassa kansalaisten maksurasitus nousee ja ralli vain pahenee.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

14.33 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on vasemmistohallitukselta odotettu ratkaisu, mutta arvoisa keskusta, tiedätkö te, mitä te olette tekemässä? Nykyisen järjestelmän, kaksoisjärjestelmän, purkaminen, muutos on paikallisille yrityksille nimittäin rajusti negatiivinen. Vaikutukset ovat jopa suuremmat kuin teidän aiemmin päättämälläne turpeen alasajolla on työllisyyteen. Kahden vuoden siirtymäaika tuhoaa nämä pienet paikalliset yritykset, vie niiltä 70 miljoonaa euroa. Ja kysyisin, miksi te, edustaja Sipilä, päädyitte kahden vuoden siirtymään, kun hetki aiemmin kunnallisille jäteyhtiöille annettiin 13 vuoden siirtymäaika. Tässä on kyse omaisuudensuojasta. Te, arvoisa vasemmistohallitus, keskustan tuella, ajatte tällä politiikalla meidät passiivisen sopeutujan rooliin, kun pitäisi olla dynaaminen [Puhemies koputtaa] kierrätyksen edelläkävijä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiviranta.

14.34 **Esko Kiviranta kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunta edellyttää mietinnössään, että hallitus tukee hankintaosaamisen kehittämistä ja parhaiden käytäntöjen tehokasta jakamista. Tärkeää on, että toimitetaan järjestelmällinen arviointi lain toimivuudesta. Nimenomaan selvitetään, miten yhdyskuntajätteen kierrätysaste kehittyy, miten jätteenkuljetuksen hinnat kehittyvät, miten pienten ja keskisuurten yritysten kilpailuasema kehittyy. Tärkeää on nimenomaan pienten ja keskisuurten yritysten kilpailuaseman turvaaminen, joka on ehdoton edellytys sille, että tämä laki on ollut hyväksyttävissä.

Arvoisa puhemies! Sekajätteen ja lietteen kaksoisjärjestelmän säilyminen on erittäin tärkeää. Se tukee osaltaan pienyrityksiä ja työpaikkoja haja-asutusalueilla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Östman.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

14.35 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Samoin kuin kokoomuslaiset ja perussuomalaiset, kristillisdemokraatit haluaisivat säilyttää nykyistä kaksoiskuljetusjärjestelmää ja haluaisivat, että sille annettaisiin jatkoaika.

Ihmettelen ylipäättään tätä keskustelua, kun minä olen ymmärtänyt, että hallituspuolueiden puheenjohtajien sopiman linjauksen mukaisesti kiinteistönhaltijan järjestämän jätteenkuljetuksen oli tarkoitus säilyä jätelaissa kaikkien jätejakeiden kuljetuksessa eli myös biojätteessä ja pakkausjätteissä. Olenko ymmärtänyt hallitusohjelmakirjauksenne väärin? Mutta näin olen kuullut, että olette siellä sopineet.

Tämä on ideologinen taistelu, joka on jatkunut pitkään. Jo toimiessani yrittäjäjärjestössä 2000-luvun loppupuoliskolla käytiin kovaa taistelua tästä, niin että minä en näe mitään muuta tavoittelua tällä kuin ideologiset tavoitteet. Jätteiden kiertämisen lisääminen on hyvä tavoite, [Puhemies koputtaa] mutta kai sitä voi tehdä ilman tällaista huonoa lakiesitystä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Meri.

14.36 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kuuntelen tätä keskustelua aika järkyttyneenä siitä, mitä tuhoa ollaan aiheuttamassa pk-yrityksille. Kukaan ei varmaan vastusta hyviä tavoitteita, mutta keinojen pitää olla niitä, mitkä ovat toimivia ja mitkä eivät aiheuta konkurssia ja lisää työttömyyttä. Hallituksen työllisyystoimet ovat olleet muutenkin heikkoja. Ihan vetoan nyt keskustaan, että katsokaa näitä esityksiä ja pitäkää huoli siitä, että tämä sosialistinen ajattelu ei tuhoa meidän pk-yrityksiä. Meillä ei nimittäin kohta ole silloin yrityksiä eikä työpaikkoja, eikä tiedä, miten meidän hyvinvointiyhteiskunnan käy tässä sosialistisessa kiihkossa.

Olen erittäin huolestunut siitä, kuten perussuomalaiset, että jos tässä taas kulut nousevat, niin asumisen hinta kallistuu. Meillä on ihmisillä jo nyt todella tiukkaa asumisen ja liikkumisen hinnan kanssa. Ollaan nyt kiinnostuneita aidosti myös jokaisen ihmisen arjesta, että ne rahat riittäisivät, [Puhemies koputtaa] eikä melskata tällaisten turhanpäiväisten uudistusten kanssa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Könttä.

14.37 **Joonas Könttä kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Täällä on jo kuultu tästä tavoitteesta, ja sen osalta on helppo olla samaa mieltä, mutta jaan myös itse sen huolen erityisesti pk-yritysten osalta. Mielestäni on kuitenkin hyvä, niin kuin tässä mietinnössä on painotettu, että hallitus seuraa näiden pk-yrittäjien aseman kehittymistä tässä jätekuljetuksessa ja että katsotaan, että ei käy niin, että vain suuret toimijat tässä pärjäävät.

On mielestäni paikallaan myös näin kuntavaalien jälkeen todeta, että kunnissa on suuri vastuu nyt toteuttaa sitten tämä siten, että pienet ja keskisuuret yritykset pystyvät kilpailemaan aidosti, niin että nyt valitut kuntapäätäjät omalta osaltaan pystyvät toteuttamaan sitä politiikkaa, jolla he ovat tulleet valituiksi. Aion itse pitää huolen sillä mandaatilla, minkä olen saanut, että pystymme antamaan myös pienille ja keskisuurille yrityksille mahdollisuuksia toimia jätekuljetuksessa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Satonen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

14.38 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valitettavasti sillä esityksellä, joka nyt ympäristövaliokunnasta on tullut, jäteyrittäjistä tehdään kuntien renkejä. Tähän asti he ovat kehittäneet omaa toimintaansa, jotta he ovat pystyneet palvelemaan asiakkaitaan, ja jatkossa he kilpailevat siitä, kuka edullisimmin ne kuljetukset järjestää. Ja mitä tulee siihen kohtaan, että taloyhtiöt saavat edelleen kilpailuttaa sekajätteen, niin kyllä jäteyrittäjien viesti ainakin minulle on ollut esimerkiksi omasta kotikunnastani Sastamalasta selkeästi se, että ei siinä ole mitään järkeä, koska sekajätettä on niin vähän ja pyritään siihen, että sitä on entistä vähemmän jatkossa. Kenenkään ei kannata sitä pelkkää sekajätettä lähteä sieltä hakemaan, vaan totta kai kannattaa isommissa erissä toimia.

On kyllä todella erikoinen päätös. Täytyy vielä muistaa, että tämä on täysin kotimaista tekoa: direktiivi ei ota kantaa siihen, millä tavalla jätteen kuljetus järjestetään. Ihmettelen, että keskusta ei ole tässä kuullut niitten yrittäjien ääniä, joista tämä kumpuaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Purra.

14.39 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä pienten ja keski suurten yritysten korostaminen ja hankintasääntelyyn ja muuhun puuttuminen ja sen asian tärkeyden esillä pitäminen on tietenkin hyvä asia, mutta niin kuin te tiedätte varmasti itsekin, näitä hankintaohjeita ja vuoropuhelua on tehty vuosikausia ilman mainittavaa edistystä. Täällä varmasti jokainen tuntee omalta alueeltaan tapauksia, joissa tällaisesta vastaavasta on seurannut ainoastaan suuria keskittämisiä, ja hyvin monessa maakunnassa seuraukset ovat todella huonoja. Tässäkin, kuten edellä on jo kuvattu, on hyvin todennäköistä, että joku ulkomaalainen suuryhtiö ehkä Etelä-Euroopasta tulee voittamaan niitä kilpailutuksia. Minkäänlainen pilkkominen ei tule auttamaan. Tämä on se ensimmäinen askel. Sitteen seuraava askel — tästäkin meillä on Euroopassa jo esimerkkejä — on se, että otetaan kysytty ulkomailta, vaikka Liettuasta ja Latviasta.

En ymmärrä, mikä pakkomielle hallituksella [Puhemies koputtaa] on hyvien tavoitteiden saavuttamiseksi tehdä [Puhemies koputtaa] tällaisia ratkaisuja.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tähän debattiin otetaan vielä puheenvuorot Sankelolta ja Sipilältä ja sen jälkeen mennään puhujalistaan. — Edustaja Sankelo, olkaa hyvä.

14.41 **Janne Sankelo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä hallitus on nyt tätä päätöstä tehdessään hakoteillä. Minuun oli yhteydessä eilen ylihärmäläinen kuljetusalan yrittäjä — saatte tarvittaessa yhteyshenkilöt. Hän soitti eilen ja pyysi vastustamaan tätä esitystä henkeen ja vereen. Hän on käynnistänyt yrityksen toiminnan pari vuotta sitten. Firmassa on seitsemän työntekijää, osa heistä vähän tämmöisiä niin kuin vaikeasti työllistettäviä. Nyt seurauksena on se, että kalusto käy alta aikayksikön vanhaksi. Tämä yritys tulee lopettamaan toimintansa. Hallituspuolueitten edustajat voivat täällä kertoa, kun kehuvat tätä lakiesitystä, tervetseivät Ylihärmään näille seitsemälle työntekijälle, jotka jäävät tämän esityksen takia työttömiksi. Kyllä tämä on erittäin hankala pienille ja keskisuurille yrityksille, ja tämän vaikutukset tulevat [Puhemies koputtaa] näkymään nopeasti pienyrityskentässä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sipilä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

14.42 **Juha Sipilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän hyvin tässä salissa esitetyn kritiikin nimenomaan tätä kaksoisjärjestelmän purkua kohtaan. Mutta niille yrittäjille kyllä minun viestini olisi se, että ei pidä pudottaa kintaita ja sanoa irti työntekijöitä vaan lähteä valmistautumaan nyt siirtymäajan puitteissa siihen uuteen tilanteeseen, missä liiketoiminnan koko kuitenkin kasvaa, ja siihen, mitkä ovat ne keinot, millä pystytään kilpailemaan suurempia toimijoita vastaan, esimerkiksi liittoutumalla muutama muun pienen yrityksen kanssa. Ja valiokunnan mietinnön lausumissa keskitytään juuri siihen: vuonna 2025 pitää tehdä perusteellinen selvitys siitä, miten nämä pk-yritykset ovat pärjänneet tässä ja miten hintakehitys on kehittynyt tämän lainmuutoksen jälkeen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Siirrymme puhujalistaan. — Edustaja Kivelä.

14.43 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa rouva puhemies! Muutama huomio vielä tästä esityksestä ja sen käsittelystä ympäristövaliokunnassa.

Ensinnäkin tämä laki toki perustuu pitkälti EU-lainsäädännön täytäntöönpanoon mutta myös hallitusohjelmaan, jossa me olemme sopineet, että jätteenkierrätystä lisätään ja Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä vahvistetaan, ja näistä tavoitteista olen toki erittäin iloinen. No, nyt olemme puhuneet tässä paljon kierrätystavoitteen kiristämisestä, mikä on hyvä asia, ja olemme puhuneet tästä kaksoiskuljetusjärjestelmästä luopumisesta, josta itse ajattelen, että olisi voinut luopua myös sekajätteen osalta.

Mutta muutama muu huomio vielä.

Mielestäni hyvää on se, että tätä tuottajavastuuta nyt laajennetaan, eli pakkausten tuottajien ja kuntien tulee nyt sopia pakkausjätteen erilliskeräyksessä asuinkiinteistöiltä yhteistoiminnasta ja korvauksista, jotka tuottajat maksavat kunnille erilliskeräyksestä ja kuljetuksesta tuottajien järjestämään jätehuoltoon. Nyt pakkausten tuottajien tulee vastata vähintään 80 prosentista koko pakkausjätehuollon kustannuksista.

Lisäksi hyvää on se, että nyt uusilla säännöillä pyritään saamaan kansainvälistä etäkauppaa harjoittavat toimijat osallistumaan tuottajavastuujärjestelmiin. Tämä on ollut myös meidän ryhmän tavoitteiden mukaista.

Yksittäisenä nostona haluan nostaa esille, että hyvää on tekstiilikeräys ja vieläpä sen aikaistaminen. Tekstiilijätteen tulee siis olla järjestettynä kaksi vuotta ennen direktiivissä säädettyä määräaikaa eli vuoden 2023 alusta alkaen. Me vasemmistossa olemme tyytyväisiä siihen, että kierrätysastetta ensinnäkin nyt nostetaan, ja näemme, että tämä on tärkeää laajemminkin kiertotalouden luomisen kannalta. Eli oleellista on se, että me saadaan kierrätysastetta nyt ylöspäin — aivan kuten täällä kuultiin, olemme valitettavasti vielä EU:n keskitasoa.

Samaan aikaan on totta, että yksistään tämä kierrätysvelvoitteen asettaminen ei vielä luo kokonaisvaltaista kiertotaloutta, joka on tavoitteemme, ja siinä olemme peräänkuuluttaneet myös sitä, kuinka pitää luoda kysyntää näille kerätyille raaka-aineille uusiokäyttöön tai esimerkiksi tuottajille velvoitetta käyttää uusiomateriaalia esimerkiksi muovin kohdalla.

Asia, joka täällä ei paljon puhuttanut mutta on erittäin tärkeä mielestäni vielä nostaa esille, on se jätehierarkia ja se lähtökohta, että ensisijaista on ylipäättänsä estää jätteen syntymistä. Se on kaikkein tehokkainta resurssien käyttöä ja tärkeintä resurssiviisautta, että jätettä ei edes synny.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

Lopuksi sanon vielä, [Puhemies koputtaa] että me vasemmistossa oltaisiin oltu valmiita tukemaan tiukempiakin kierrätystavoitteita ja tosiaan luopumaan tästä sekajätteen kaksoiskuljetuksesta. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Elo.

14.46 Tiina Elo vihr: Arvoisa rouva puhemies! Kuten tässä on todettu, tämän jätelain uudistuksen keskeinen tavoite on kiertotalouden vauhdittaminen ja kotitalouksien kierrätysmahdollisuuksien helpottaminen. Jätteen määrää vähentämällä ja kierrätysastetta nostamalla me suitsitaan luonnonvarojen ylikulutusta, joka on ilmastonmuutoksen ja luontokadon juurisyy. Tällä hallituksen esityksellä tavoitellaan yhdyskuntajätteen kierrätysasteen nostamista nykyisestä, pitkään paikalla junnanneesta reilusta 40 prosentista 65 prosenttiin vuoteen 2035 mennessä. Se, että tämä on junnannut pitkään paikallaan, osoittaa, että muutosta tarvitaan. Kierrätysvelvoitteiden tiukentamisen myötä yli 50 prosenttia suomalaisista tulee lasin, kartongin, metallin ja muovin erilliskeräyksen piiriin ja 65 prosenttia biojätteen erilliskeräyksen piiriin.

Arvoisa rouva puhemies! Jätelain uudistus on vain yksi väline kunnianhimoisten kiertotaloustavoitteiden toteuttamisessa. Ensisijaista on vähentää syntyvän jätteen määrää tehokas tavaroiden ja materiaalien uudelleenkäyttöä. Toimiva kiertotalous edellyttää, että uusiomateriaaleille on toimivat markkinat. Ne eivät synny pelkästään erilliskeräystä lisäämällä. Kiertotalouden edistämiseen tarvitaankin useita ohjauskeinoja. Jätteen synnyn ennaltaehkäisyyn kannalta olennaista on tuotteiden ominaisuuksia koskeva sääntely. Tuotteiden tulee olla resurssitehokkaita, elinkaareltaan ja käyttöältään kestäviä ja korjattavia, helposti uudelleen käytettäviä ja jätteenä kierrätettäviä.

Ekologisen tuotesuunnittelun ohella tehokkaita ohjauskeinoja ovat muun muassa sekoi-tevelvoitteet sekä jäteverotuksen kehittäminen. Esimerkiksi muovipulloja koskeva sekoi-tevelvoite on jo hyväksytty SUP-direktiivissä, joka edellyttää, että PET-juomapulloissa on vähintään 25 prosenttia kierrätysmateriaalia vuonna 25 ja kaikissa muovipulloissa 30 prosenttia vuonna 2030. Tähän suuntaan meidän pitää pystyä etenemään. Jäteverotuksen osalta päästään toivottavasti eteenpäin jo syksyn budjettiriihessä.

Suomen tuore kiertotalouden edistämishjelma ja EU:n kiertotalouden toimintasuunnitelma antavat osaltaan hyvän pohjan kiertotalouden edistämiseksi. Tästäkin osaltaan jätelain uudistuksessa ja jätehuollon kehittämisessä on kyse.

Arvoisa puhemies! Tämän lakiuudistuksen valmistelu on ollut tosiaan perusteellista, ja eri näkökulmia on kuultu laajasti. Tehokas jätehuolto ja kierrätys edellyttävät kokonaisuuden nykyistä parempaa hallintaa sekä selkeää ja toimivaa vastuunjakoa. On tärkeää, että tämä järjestelmä on selkeä myös käyttäjälle eli asukkaille ja kiinteistöjen omistajille. Huolellisen valmistelun pohjalta on päädytty ratkaisuun, että jätteiden kuljetuksen järjestämisvastuu siirretään kunnille lukuun ottamatta sekajätettä ja lietettä. Tässä löytyi kompromissi valmistelun kuluessa. Sen tarkoituksenmukaisuus jää sitten tulevaisuudessa nähtäväksi, mutta nykyisestä kaksoiskuljetusjärjestelmästä luovutaan, ja se on suuri muutos. Se herättää ymmärrettävästi huolta, ja sitä keskustelua tässä on jo ansiokkaasti tänään käyty. Eli miten me varmistetaan, että pienet ja keskisuuret yritykset jatkossa pärjäävät kuntien järjestämissä kilpailutuksissa? Kuten täällä on todettu, sitä huolta hälventää se, että tämäkin laki kiristyvine jätekierrätystavoitteineen luo uusia liiketoimintamahdollisuuksia jätealan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

yrittäjille, ja tämä potentiaali meidän pitää osata hyödyntää hyvässä yhteistyössä yrityskumppaneiden kanssa.

Myös siirtymäaikoja ja niiden lyhyttä on kritisoitu. Näille esitetyille siirtymäajoille löytyy hyvät perustelut. Kuljetusjärjestelmän muutos on pyritty kytkemään mahdollisimman hyvin yhteen erilliskeräysvelvoitteiden ja tuottajavastuun voimaantulon kanssa. Samalla pyritään mahdollistamaan kuljetusten kilpailuttamisen porrastaminen, mikä on osaltaan kaikkien etu. Jos siirtymäaikoja pidennettäisiin, se sotkisi tuottajavastuun toimeenpanoa, koska kiinteistönhaltijajärjestelmässä kuljetuksessa tuottajan maksaman korvauksen päätyminen kiinteistönhaltijalle olisi vaikea varmistaa tai sitä ei voitaisi varmistaa.

Arvoisa rouva puhemies! Ymmärrän hyvin yrittäjien huolen, ja siksi ympäristövaliokunta kiinnitti asiaan aivan erityistä huomiota. On olennaisen tärkeää, että kunnat kilpailuttavat kuljetukset niin, että myös pienet ja keskisuuret yritykset voivat niissä menestyä. Tässä kuntien hankintaosaamisella on aivan olennainen merkitys, ja juuri sen takia ympäristövaliokunta korostaa mietinnössä, että niin kuntien hankintaosaamista kuin yritysten valmiuksia osallistua urakkakilpailuihin on parannettava yhteistyössä kunnallisten toimijoiden ja yritysten kanssa. Pienten paikallisten yritysten pärjääminen on ihan kaikkien etu.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä jätelain uudistus on ollut vireillä vuosikausia, ja se on aiheuttanut monenlaista hallinnollista ja juridista taakkaa. Tällä hallituksen esityksellä tilanne vihdoinkin selkiytetään ja jätehuoltoa päästään kehittämään kunnianhimoisten kiertotaloustavoitteiden saavuttamiseksi. Uskon ja ajattelen, että tämä on koko jätehuoltokentän ja myös yritysten etu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Malm.

14.52 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! SDP kyllä kannattaa jätelain uudistamista, koska se lisää kierrättämistä, edistää kiertotaloutta ja lisää kuntien vastuuta jätteen keräyksestä, mikä on tutkimusten mukaan sekä kustannus- että kierrätysnäkökulmasta tehokasta. Esitys myöskin tukee Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman linjaa ”hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi”. Hallitusohjelmassa on tavoitteena lisätä jätteen kierrätystä ja siten vahvistaa Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä.

SDP on korostanut koko pitkän valmisteluprosessin ajan, että yrityksiin kohdistuvia vaikutuksia pitää voida arvioida ja tarvittaessa myös lieventää. Vaikutukset yrityksiin on arvioitu kuitenkin kokonaisuudessaan vähäisiksi verrattuna erilliskeräyksen lisääntymisestä aiheutuvaan markkinan kasvuun. Vaikutukset vaihtelevat alueellisesti, ja joillakin kuljetusyrittäjillä liiketoimintamahdollisuudet voivat kaveta. Lisäksi on tärkeää, että esityksessä ehdotetuilla uusilla, osin hankintalakia tiukemmilla säännöksillä vahvistettaisiin ennestään kunnan velvollisuutta huolehtia kuljetusurakoiden asianmukaisuudesta.

Yhdyskuntajätteen kierrätys on asteittain nostettava 65 painoprosenttiin vuoteen 2035 mennessä. Pakkausjätteiden kierrätystavoitteet ovat Suomessa pääosin melko helposti saavutettavissa, mutta haasteet liittyvätkin muovi- ja puupakkausjätteisiin. Tavoitteiden saavuttamiseksi ehdotetaan useita uusia ohjauskeinoja, joista merkittävimmät ovat jätteiden erilliskeräyksen lisääminen ja kielto polttaa tai sijoittaa kaatopaikalle uudelleenkäyttöä tai kierrätystä varten erilliskerättyä jätettä.

Täällä puhuttiin debatissa myös paljon kotitalouksista, mutta itse haluaisin keskustella hiukan teollisuudesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

Lausunnoissa muun muassa terästehtaan esiin nostamaa sivutuote- ja end of waste -menettelyjen toteuttamista tulee käytännössä sujuvoittaa ja nopeuttaa. Ympäristöluvan hakeminen ja muuttaminen on hidas prosessi. Usein teollisuudessa tulee sivutuotteita, joita voidaan vielä jatkokäyttää, mutta lupamenettely on vaikeaa. Julkisen sektorin rooli kiertotalouden toteuttajana on olennainen myös teollisuuden sivumateriaalien kannalta, ja tähän on kiinnitettävä huomiota. Jotta kaikki mahdollinen hukka saataisiin estettyä, päätöksenteon tulee olla ennakoitavaa, koska ennakoitavuus auttaa teollisuutta ja turvaa myös investointeja.

Toimivien kiertotalousmarkkinoiden syntymistä ja ylläpitoa on mahdollista ja tarpeen tukea lainsäädännöllisin keinoin. Siksi sivutuote- ja end of waste -sääntelyn toimivuutta seuraavaan työryhmään olisi otettava mukaan myös teollisuuden edustus. Esimerkiksi juuri Ovakolla tulee paljon kuonaa teräksen tuottamisen sivutuotteena. Imatralla on muun muassa kokeiltu kuonan käyttöä tiepohjana, jolloin ei ole tarvinnut ajaa soraa matkojen päästä vaan materiaalia on ollut saatavilla läheltä. Kuona on osoittautunut erinomaiseksi pohjaksi, mutta edelleen se tarvitsee erikoisluvitusta, mikä vie valtavan paljon aikaa, ja pahimmassa tapauksessa urakoissa ei ole aikaa odottaa.

No, sitten vielä näihin hankintoihin. Kunnilla toki on mahdollisuus itse vaikuttaa hankintaan ja kilpailutukseen. Esimerkiksi Etelä-Karjalan Jätehuolto omalta alueeltani on siirtynyt jo kokonaan kuntien järjestämään jätehuoltoon. Ei ole tullut konkursseja, työntekijät ovat työllistyneet uusiin yrityksiin työehtosopimusten mukaisilla palkoilla, ja kuluttajien hinnat jätteenkuljetuksissa ja jätehuollossa ovat laskeneet.

Sen sijaan ihmettelen kyllä kovasti täällä käytyä keskustelua tänään, sitä, että kokoomus näyttää olevan ei-puolue, jolle mikään muutos ei ole kelvollinen vaan linja on aina ”ei”. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Taimela.

14.56 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Puhututtanut jätelakiesitys on vihdoinkin siinä pisteessä, että laajan valiokuntakäsittelyn jälkeen saimme sen tänne saliin ensimmäiseen käsittelyyn. Lain mietintövaliokunnan elikkä ympäristövaliokunnan työssä oli hyvin nopeasti havaittavissa lausuntopalautteen ristiriitaisuus, ja toki demokratiaan kuuluu se, että tuo ristiriitaisuus näkyy myös täällä salityössä. Valmistelu on ollut pitkä prosessi, se alkoi siis jo viime vaalikaudella niin kutsutun jätelakityöryhmän työllä. Niin kuin tässä salityössä on jo kuultu, eniten duubioita syntyi liittyen kuljetuksien kaksoisjärjestelmään ja lain siirtymäaikoihin. Koen, että valiokunnan mietinnössä on varsin kattavasti huomioitu erilaiset äänenpainot ja erityisesti ne huolet, jotka liittyvät pk-yritysten asemaan ja näihin kunnan kilpailutuksiin.

Esityksen tavoite on varsin selkeä: vauhdittaa kiertotaloutta ja jätteiden erilliskeräystä. Ympäristövaliokunta pitääkin mietinnössään hallituksen esitystä yhtenä keskeisenä keinona edistää kestävä kiertotalouden syntymistä. Vuonna 2025 Suomessa tulee kierrättää 55 prosenttia yhdyskuntajätteestä, ja vuonna 2035 tuo luku on jo 65 prosenttia. Nuo asetetut tavoitteet vaativat nykyistä paljon tehokkaampaa lajittelua, koska pitää muistaa, että viime vuosien kierrätysaste on vain hieman 40 prosentin päälle. Pakkausjätteiden kohdalla kierrätystavoitteet kiristyvät asteittain nykyisestä 55 prosentista 70 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä, ja tietysti myös biojätteen kierrätystä on lisättävä merkittävästi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

Mitä tapahtuu sitten tämän paljon keskustelua aiheuttaneen kuljetusjärjestelmän osalta? Niin kuin täällä on jo todettu, tämä niin kutsuttu kaksoiskuljetusjärjestelmä todellakin säilyy sekajätteen ja lietteen osalta. Edelleen haluan toistaa jo debatissa sanotun, että itseäni on oikeasti mietityttänyt tämän lain käsittelyn aikana, joka on ollut monipolvinen ja pitkä, se, että keskustelu on isosti kilpistynyt tähän kysymykseen, koska totuuden nimissä minä edelleen sanon, että tämä kuljetuskysymys on tätä lakikokonaisuutta ja sen tavoitteita ajatellen pieni osa.

Toinen erityistä huolta aiheuttanut asia ovat nämä siirtymäajat. Lain sisältämiä siirtymäaikoja on perusteltu erilliskeräyksen nopealla käynnistämällä jäsenvaltioita sitovien... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu] — Ehkä minun ääneni kantaa muutenkin, mutta... — Kiitos, arvoisa herra puhemies! Nyt en ihan tarkalleen tiedä... Mutta tosissaan toinen erityistä huolta aiheuttanut asia ovat nämä siirtymäajat. Lain sisältämiä siirtymäaikoja on perusteltu erilliskeräyksen nopealla käynnistämällä jäsenvaltioita sitovien kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi. Sitten on syytä sanoa ääneen myös se, että arvioon siirtymäaikojen oikeasuhtaisuudesta vaikuttaa se, että muutoksen ennakoidaan kasvattavan markkinaa sekä kuntien vastuulle kuuluvan jätteen että yritysjetteen kuljetuksissa. Tämä taas puolustaa sitä ajattelumaailmaa, että yritysten riski ei ole niin suuri kuin osassa julkista keskustelua on annettu ymmärtää. Itse haluaisin nähdä ympäristövaliokunnan jäsenenä myös sen, että tässä salissa olisi sellainen henki, että tämä uusi laki on myös mahdollistava.

Arvoisa herra puhemies! Lain hengen toteutuminen vaatii hyvää yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Se vaatii myös tiedottamista ja sitoutumista. Hankintaosaamisella on aivan keskeinen merkitys, jotta onnistumme tämän lain toteutuksessa, samoin kuin jokaisella meillä itsellämme omassa arjessamme, koska asukkaiden lajitteluosaaminen ja -aktiivisuus ovat myös äärettömän tärkeässä roolissa. Harva miettii, että muun muassa ruoantuotannolla ja -kulutuksella on niinkin merkittävä ympäristövaikutus. Nimittäin kaikesta kulutuksen aiheuttamasta ympäristökuormasta noin kolmannes syntyy ruoasta, ja merkittävä määrä syömäkelpoista ruokaa jää hyödyntämättä.

Loppuun voisi todeta, että ympäristövaliokunnan lausumat toivottavasti hälventävät kentällä sitä epäluuloa, jota lakia kohtaan täällä salissa on. Enkä kiellä sitä, etteikö sitä epäluuloa olisi myös siellä kentällä, mutta senpähän vuoksi siellä valiokunnan mietinnössä myös ne lausumat ovat. Se, että tässä onnistutaan, vaatii yhteistyökulttuuria repimisen sijaan, se vaatii tulevaisuuteen suuntaavaa otetta, ja mitä eniten kierrätysmyönteistä ajattelua, koska se takaa nähdäkseni myös parhaan potentiaalin kaikkien toimijoiden kannalta, myös yrityssektorin.

Arvoisa puhemies! Aivan tähän loppuun: Kuulimme tuossa debatissa, että tämä lakiesitys on jopa turhanpäiväinen esitys. Itse en millään tavalla näe sitä sellaisena.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

15.01 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Meillä on tosiaan käsittelyssä jätelain uudistus, ja tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan siis muutettavaksi jätelakia, ympäristönsuojelulakia, kemikaalilakia ja rikoslakia. Osa ehdotetuista muutoksista on välttämättömiä, ja ne tulevat EU-jätesäädöspaketista ja muista annetuista asetuksista, mutta osa johtuu meidän kansallisista tarpeistamme. Ehdotuksella laitetaan täytäntöön myös tiettyjen muovituotteiden ympäristövaikutuksen vähentämisestä annettuun direktiiviin sisältyvät tuotekiellot ja merkintävaatimukset. Laeilla on yhteiset tavoitteet. Keinot, miten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

niihin tavoitteisiin päästään tällä vuosikymmenellä, jollain tavalla sitten eroavatkin eduskuntaryhmittäin ja hallitus—oppositio—välillä.

Alkuun kuitenkin sanon, että ympäristövaliokunta on tätä asiaa odottanut jo melkein koko tämän kauden, alkuvuonna aloimme tätä käsittelemään, ja loppuvaiheessa — niin sanotusti loppusuoralla — vielä ympäristövaliokunnan puheenjohtaja vaihtui, ja edustaja Sipilä otti tehtävän viime keskiviikkona vastaan. Omasta puolestani sanon kyllä puheenjohtaja, edustaja Sipilälle kiitokset siitä rakentavasta otteesta, millä astuitte puheenjohtajan tehtävään. Kun tunnistettiin, että valiokunnassa nämä siirtymäsäännökset, siirtymäajat ja tämä kunnallinen kaksoisjärjestelmä olivat nimenomaan niitä haasteellisia tehtäviä, niin — puheenjohtaja toivottavasti sallii, että sanon — siinä aidosti, oikeasti myöskin puheenjohtajan toimesta haettiin yhtenäistä näkemystä, että oltaisiin siihen pystytty, ja siitä lämmin kiitos. Se on hyvää, yhteistyökykyistä ja rakentavaa politiikkaa, jota erityisesti ympäristölainsäädännön puolella tarvitaan.

Lakiesityksen tulisi siis edistää kierrätysasteen nousua, mutta meidän täytyy siinä tilanteessa myöskin muistaa, että ilman syntypaikkalajittelua ei voi mitenkään olla kierrätystä tai tavoitteita meidän kiertotalouteen liittyen. Jos siellä syntypaikalla — missä tahansa se jäte sitten syntyy, onko se teollisuudessa, kotitaloudessa tai vastaavassa — ei tehdä sitä lajittelua, niin on ihan sama, minkälaisia kuljetusjärjestelmiä me teemme tai minkälaisia muita tavoitteita me teemme, kiertotalous ei voi toteutua, eikä voi toteutua sitten myöskään kierrätys.

Toinen näkökulma: Myöskin hallintovaliokunnan varapuheenjohtajana olisin todellakin toivonut ja kokoomusryhmä samaten, että kuntien päätösvaltaa ei lähdetä kaventamaan jätehuoltoon liittyvissä asioissa, vaan kunnalla pitäisi olla mahdollisuus valita jatkosakin kunnallisen ja kiinteistönhaltijan järjestelmän välillä. Se olisi sitä mahdollistavaa lainsäädäntöä, mihinkä edustaja Taimela omassa puheenvuorossaan hyvin viittasi. Mahdollistettaisiin alueille ja kunnille se, että säilytettäisiin päätösvalta. Kunnat ja alueet pystyisivät itse katsomaan, haluavatko he ottaa sen kunnallisen kuljetusjärjestelmän vai kiinteistönhaltijan järjestelmän, ja osassa alueitahan on ollut myöskin mahdollisuus rinta rintaan molempiin.

No, kun tässä nyt edetään tällä hallituksen esityksellä, niin kokoomusryhmä myöskin kiinnitti huomiota siihen, että nämä siirtymäajat ovat liian lyhyitä. Perustuslakivaliokunta on siis vuonna 2010 jätelakia säätäessään sanonut, että siirtymäaikojen pitäisi olla 3—4 vuotta, ja totesi, että ei ole säätämisyjärjestyksen osalta erityisiä velvoitteita vaan tavallaan tekstejä, nuhteita siitä, että pidempiäkin siirtymäaikoja olisi hyvä käytäntöön laittaa.

Toisekseen perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota myöskin siihen, että kun perusteluissa sanotaan, että tämä koskisi vain noin sataa yritystä, niin perustuslain näkökulmasta sillä, että joku muutos koskisi vain muutamaa yritystä, kymmentä yritystä tai tuhansia yrityksiä, ei voi olla meidän lainsäädännössämme määräävää tekijää. Eli vaikka se koskisi vain sataa yritystä, niin siinä ei voi olla tavallaan sellainen näkökulma, että sitä jotenkin vähennettäisiin.

No sitten, arvoisa puhemies, tämä kuntien hankintaosaaminen on tosiaan, niin kuin monessa puheenvuorossa on tullut esiin, aivan ydinasia, jotta pk-yritykset, mikroyritykset, kaiken kokoiset yritykset pystyvät tämän lainsäädännön osalta osallistumaan kilpailutuksiin ja sitä kautta myöskin yritykset ja työpaikat voivat säilyä alueilla. Todella paljon riippuu kuntien hankintaosaamisesta ja alueen koosta, miten yrityksillä on mahdollisuus sitten tätä toteuttaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen ryhmä näki vielä lopuksi sen, että pakkausten erillis-keräysvaatimukset olisi ollut syytä ulottaa ensin vain isompiin eli yli 10 000 asukkaan taajamiin eikä kaikkiin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

15.07 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Todellakin on sinällensä äärettömän hyvä, että kierrätystä lisätään, ja tämä lakiesitys on isossa osin hyvä. On turha yrittää väittää, että täällä vastustettaisiin kierrätystä. Oikeastaan täällä ei ole puhuttu mistään muusta kuin kaksoisjärjestelmästä tai siitä, että kaksoisjärjestelmällä olisi edes inhimillinen siirtymäaika. Se täällä keskusteluttaa. Turha on yrittää sitä fokuksa siirtää nyt jonnekin ihan muualle, missä se on.

Niin kuin aikaisemminkin sanoin, nämä yritykset ovat oikeasti luoneet nämä markkinat. Ne ovat omalla rahallaan mainostaneet pitkin lehtiä, pitkin eri kanavia, radiomainoksia tai vastaavia, ja nyt se kaikki työmäärä otetaan pois ihan sormia napsauttamalla.

Kaksoisjärjestelmä itsessään, sen kuljetusjärjestelmän purkaminen, ei lisää millään tavalla minkään näköistä työmäärää. Edustaja Sipilä sanoi, että tässä tulee lisää töitä. Ei tule lisää töitä. Ei tule. Jätämäärä pysyy samana. Ajomäärät pysyvät samana, tai jos järjestelmä saadaan jopa vähän notkeammaksi, niin ne vähenevät. Tässä ei tule lisää töitä välttämättä edes sinne kierrätyspuolellekaan, koska ihmiset lajittelevat jo kotona valmiiksi. Sieltähän jää vähemmän töitä sinne jäteyhtiöitten lajitteluun.

Lisää töitä tästä jutusta tulee vasta siinä vaiheessa, kun me keksitään innovatiivisia ratkaisuja, ettei esimerkiksi se muovi mene polttoon. Mutta koko sektorilla ei tule yhtään aintutta lisätyöpaikkaa mihinkään muualle kuin sinne niille, jotka rupeavat vahtimaan näitä käppyröitä, kun tästä ruvetaan kauhea paperisota taas tekemään, kun kaikki pitää raportoida, se, kuinka paljon mitäkin on mennyt. Tämä lisää töitä byrokraateille, ei mihinkään muualle.

Nyt sitten osa kunnista jopa pakotetaan tähän. Ne eivät edes haluaisi lähteä tähän järjestelmään, ja heidät pakotetaan tähän. Tämä on käsittämätön homma ihan kaiken kaikkiaan, ja siirtymäaika on vielä kaiken lisäksi äärettömän pieni. Niin kuin edustaja Heinonen tuossa aikaisemmin jo toi esiin sen, tilaajavastuun sopeuttamiseen kunnille annettiin aikaa 13 vuotta. Me annetaan nyt yrityksille 2—3 vuotta aikaa sopeuttaa miljoonien investoinnit.

Valiokunnankin lausumissa on, että pitää ehdottomasti hankintaosaamista parantaa. Me joka ikinen ollaan varmasti omassa kunnassa tapeltu ja taisteltu niitten asioiden takia, että oltaisiin saatu pysymään hankinnat siellä oman kunnan alueella. On yritetty keksiä kaikki poppakonstit, [Puhemies koputtaa] mitä mahdollisesti siihen asiaan on.

Joudun siirtymään sinne. Unohdin, että tämä on vain 3 minuuttia täältä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Todellakin unohdin, että 3 minuuttia oli aikaa puhua tuolta omalta paikalta.

Tosiaan, me kaikki tiedetään se, millä tavalla me ollaan kilpailutuksia yritetty siellä omalla kuntasektorilla hoitaa. Tässä tulee sama ongelma, että me puhutaan... Se, että me saadaan hankintaosaamista parannettua, on pelkkiä villaisia puheita. Minä olen peräänkuulluttanut keskusteluissa ympäristövaliokunnassa ja vähän joka keskustelussa, että kertokaa yksi ainoa konkreettinen esimerkki, millä me voidaan pitää huoli siitä, että ne menevät pienille ja keskisuurille yrityksille. Yksi ainoa asia on koko aikana keskustelussa tullut esiin,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

ja sekin oli se, että me käytetään hyödyksi meidän kaksikielisyyttä, jota sitten todennäköisesti ei kuitenkaan voida laittaa. Kuka tulee neuvomaan niitä kuntia siinä hankintaosaamisessa? Kuka neuvoo niitä? Millä mentaliteetilla? Minä sanon ihan suoraan, että se tilataan joltain konsultilta, siellä juodaan kahvia ja syödään kampaviinereitä, puhutaan villaisia puheita ja sitten kehutaan, että tämä homma on hoidettu, ne kunnat eivät nyt sitten vain sitä hommaa hoitaneet tai jotain muuta vastaavaa — kun ei ole keinoja.

Jokainen voi katsoa itse, kuinka paljon on tälläkin hetkellä markkinoita jo mennyt monikansallisille jäteyhtiöille. 10 prosentin kasvu koko ajan eräällä monikansallisella yhtiöllä, ja se vie tällä hetkellä 40 miljoonan markkinat. Toinen vähän isompi yritys vie 90 miljoonan markkinat. Ja noin keskimäärin 10 prosentin kasvu on niissä yrityksissä. Me poliittiset päättäjät ollaan koko ajan oltu siellä kunnallisella puolella peräänkuuluttamassa ja yritetty etsiä niissä paikoissa sitä, että ne menevät pk-sektorille. Meillä on onnistumisia. Niin kuin edustaja Malm kehui oman alueensa onnistumista, minä voin kehua oman alueeni onnistumista. Mutta me ympäri Suomea ei onnistuta aina tässä hommassa, kun se on monta kertaa melkein tuurista kiinni. Ja nyt me viedään sitten näiltä yrityksiltä markkinoita aivan turhaan ja avataan tämä pelikenttä vielä helpommaksi.

Täällä edustaja Kivelä otti äärettömän hyvän asian esiin, sen, että meidän tärkein asia olisi tavallaan kierrätyksen vähentäminen siinä mielessä, että meidän jätteen määriä pitäisi vähentää. Täällä kyllä paljon senkin edestä puhutaan, mutta pakko on sanoa, että se voisi lähteä vaikka tästä salista. Oltaisiin edes kaksi päivää peräkanaa sama paita tai mekko päällä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Essayah.

15.13 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Jätelain uudistuksen päämäärät ovat tärkeät, niin kuin täällä moneen otteeseen on todettu, muun muassa tämä kierrätystavoitteen nostaminen. Ja on tietenkin huomattava se, että pelkkä jätteen kerääminen, johon tämä lakiesitys keskittyy, ei vielä sinällensä ole sitä kokonaisvaltaista kierrätystä, tarvitaan paljon muutakin. Tietysti oleellistahan olisi ylipäätensä se, että kannustaisimme siihen, että jätettä syntyisi mahdollisimman vähän, ja sitten, jos sitä syntyy, se olisi myöskin hyvin hyödynnettävissä uudelleen.

Täällä puheenvuorot ovat tosiaan keskittyneet tähän kaksoisjärjestelmästä luopumiseen ja toisaalta tähän siirtymäaikaan. On tietysti hyvä huomata, että tällä hetkellä noin puolet Suomen kunnista käyttää tätä kiinteistönhaltijan järjestämää jätekuljetusta. Siinä mielessä ajattelen, että valiokunta on tehnyt kyllä oikeat havainnot, kun on huomannut ne riskit, joita tämä alan keskittyminen saattaa kyllä pitää sisällensä, ja KD olisi nähnyt järkevänä tämän kaksoisjärjestelmän jatkumisen.

Sekin täällä on tuotu monessa puheenvuorossa esille, miten tämä kuntien hankintaosaaminen ylipäätensä toimii. KD:kin on tässä moneen otteeseen nostanut, viimeksi tämän vaalikamppailun aikana, sitä, että kunnissa tarvitaan kokonaisvaltainen hankintastrategia. Elikkä jos halutaan niitä oman alueen pk-yrittäjiä tukea, niin se pitää ihan oikeasti kirjata sinne koko sen hankintastrategian tavoitteeksi, jolloinka sitten kaikissa hankinnoissa sitä myöskin halutaan olla edistämässä ja toteuttamassa. Monesti sitten on tämä ajatus siitä, että yksi iso hankkija toisi jonkunlaista tämmöistä suuruuden ekonomiaa mukanaan. Loppujen lopuksi silloin, kun tarjoajia ja niitä hankkijoita on markkinoilla vähän, voi ikävä kyllä käydä niin, että hinnat itse asiassa kohoavat. Siinä mielessä olisi todella toivottavaa, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

meillä tätä pykälän kohtaa valvottaisiin hyvin tarkasti ja varmistettaisiin, että meillä hinnat eivät lähde nousemaan ja että toisaalta sitten myöskin tämä pk-yritysten tilanne siellä alueella säilyy.

Tästä siirtymäajasta jo kysyin tuossa vähän aikaisemmin, ja edelleenkin toistan tämän kysymyksen valiokunnan jäsenille — meillä KD:llä valitettavasti ympäristövaliokunnassa ei ole edustusta. Siihen on kiinnitetty huomiota, että tämä sopeutumisaika on hyvin lyhyt, ja yrityksellä, joka joutuu ehkä tekemään joko uusia hankintoja tai kuolettamaan entisiä, tämä siirtymäaika olisi voinut varmasti olla pidempi. Mutta onko tässä sitten taustalla joku direktiivistä johtuva kiire?

Ehkä vielä viimeisenä kiinnittäisin huomiota tähän kierrätyksen ohjeistukseen ja neuvontaan. Kyllä se on äärimmäisen tärkeää, jotta oikeasti sitten tapahtuu sitä kierrättämistä. Kyllä se kierrätysaste laskee, jos koetaan tämä kierrättäminen vaivalloiseksi tai sekavaksi. Tällaisissa yhdenmukaisissa kierrätysmerkinnöissä ja neuvonnassa, niissä kaikissa, on vielä kehitettävää. Sellaiset monimateriaaliset tuotteet, joita tänä päivänä aika paljon käytetään pakkauksissa, tuottavat valtavasti päänsäntä ihmisille, [Puhemies koputtaa] se, miten niitä pitäisi lajitella.

Ja sanoisin vielä lopuksi, että suomalainen on sielultaan semmoinen kierrättäjä. Kyllä me tiedämme meidän vanhempien [Puhemies koputtaa] ja isovanhempien sukupolvet, jotka matonkuteita ja sota-ajan hengessä kaikkea pistivät talteen ja käyttivät uudelleen. Varmasti meillä on [Puhemies: Aika!] Suomessa erinomainen mahdollisuus kyllä nostaa sitä kierrätysastetta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

15.17 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta ehdotetaan nykyisen kaksoisjärjestelmän osittaista lakkauttamista. Kunnan mahdollisuus siirtää jätteenkuljetuksen järjestäminen kiinteistönhaltijan vastuulle poistettaisiin erilliskerättävän kiinteän yhdyskuntajätteen — siis biojätteen, pienmetallijätteen, kuitu-, lasi-, metalli- ja muovipakkausjätteen sekä muiden mahdollisten erilliskerättävien jätelajien — kuljetuksen osalta. Siten kunnan tulisi jatkossa järjestää näiden jätteiden kuljetus kiinteistöiltä. No, tässä törmätään ensimmäiseen käytännön järjestämyyteen. Tulevaisuudessa siis on tapauksia, joissa samalla pihalla käy kaksi autoa: toinen hakee sekajätteen ja toinen esim. sen pienen pussin biojätettä. Mitä tässä on ajateltu? Tämäkin ongelma tuli esiin valiokunnan asiantuntijakuulemisissa, mutta kuten niin monet asiantuntijakuulemisissa esiin tulleet ongelmat, se sivuutettiin kylmästi. Esitys on pöydällä, ja se on minun mielestäni osittain järjetön. Siinä on paljon hyvääkin. Perussuomalaiset pitävät periaatteessa hyvänä lähtökohtana sitä, että pyritään parempaan, mutta emme voi hyväksyä alan ammattilaisten lausumien sivuuttamista. Jos tehdään ammattilaisten ohjeiden ja kokemuksesta tulevien toiveiden vastaista lainsäädäntöä, niin siitä varmasti tulee sutta ja sekundaä, ja nyt sitä taas tulee.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä ei voi hyväksyä tehdyssä esityksessä erinäisiä piirteitä, sillä mielestämme se rankaisee alan yrittäjäsektoria varsin, varsin rankasti. No, meidän mielestämme tulee muistaa myös, että kaksoisjärjestelmän purkamisella edes osittain on merkittävät negatiiviset yritysvaikutukset, joita tietenkään ei ole, kuten hallituksella tapana on, vaivauduttu kunnolla selvittämään. Tämä on erittäin, erittäin huolestuttavaa. Esitetyllä muutoksella puututaan kunnan itsemääräämisoikeuteen ja lisätään kunnallisia teh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

täviä myös niissä kunnissa, jotka eivät ole halunneet ottaa kuljetusten osalta operatiivista roolia. Tämä on myös huolestuttavaa. Esitys heikentää myös asukkaiden valinnanvapautta, sillä järjestelmä muuttuu vain ja ainoastaan kuntia suosivaan suuntaan. Esityksellä useat kotimaiset yrittäjät ajetaan konkurssiin. Minäpäis kysyn nyt: oletteko te sosialisoimassa tätä maata? Poliitiikkanne on jälleen todella lyhytnäköistä.

Arvoisa puhemies! Nykyisen järjestelmän hyödyt ovat hallituksen esityksessä sivuutettu käytännössä kokonaan. Monet kunnat pitävät kaksoisjärjestelmää, kiinteistönhaltijan järjestämää kuljetusta, alueelleen parhaiten sopivana kuljetusjärjestelmänä. Sen katsotaan edistävän alueen yritystoimintaa, työllisyyttä, asukkaiden valinnanvapautta. Näillä alueilla asukkaat ovat tottuneet tilaamaan kuljetuspalvelun itse, ja näin kuljetusyrityksille on muodostunut jokseenkin vakiintunut asiakaskunta. On huomattava, ettei kaksoisjärjestelmään kajoaminen ole ympäristönkään kannalta välttämätöntä vaan kierrätystavoitteet on täysin mahdollista saavuttaa myös nykyisen kuljetusmallin puitteissa. Jätteiden kierrätystoiminnan siirtäminen kunnan hoidettavaksi voi valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan itse asiassa heikentää uusiokäyttöä ja hyödynnettävissä olevaa jätejakeiden saantoa. Perussuomalainen valiokuntaryhmä katsoo, että kaksoisjärjestelmän osittainenkin lakkauttaminen on haitallista eikä siksi ole kannatettavaa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi perussuomalaiset paheksuvat hallituksen esityksessä olevaa liiallista poliittista ohjausta sekä pakkoa. On huomattava, ettei jätedirektiivissä tai muussa EU:n lainsäädännössä säädetä jätteidenkuljetuksen järjestämistavasta jäsenvaltioissa yhtään mitään. Nykyisen kaksoisjärjestelmän lakkauttaminen erilliskerättävän kiinteän yhdyskuntajätteen osalta ja siirtyminen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen on näin ollen puhtaasti kansallinen, hallituksen omiin linjauksiin ja ideologiaan perustuva ratkaisu. Tätä me perussuomalaiset, valiokuntaryhmä, vastustamme. Ideologia, jolla on ajettu ja näköjään ajetaan ilmastohumpan hengessä suomalaisia yrityksiä alas, ei missään kohdalla ole tälle maalle järkevä eikä kannatettava. Olisi katsottava ja valmisteltava lakiesitykset siten, että ne eivät vahingoita yrityssektoria, että ne eivät vahingoita sitä porukkaa, joka tähän maahan sen vaurauden tuo. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Torniainen, olkaa hyvä.

15.22 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä jätelaissa ja sen nojalla annettavissa asetuksissa säädetään uusista jätteiden kierrätyksestä ja erilliskierrätyksestä koskevista tavoitteista ja velvoitteista. On erittäin hyvä, että tässä salissa tässä keskustelussakin tästä tavoitteesta ollaan hyvin yksimielisiä ja kannatetaan näitä asioita.

Jätelakiehdotuksessa tärkeitä ovat uudet jätteiden erilliskierrätystavoitteet, jotka lisäävät jätteiden kierrätystä, ja ne omalta osaltaan antavat myöskin perustaa kierrätykseen perustuvien markkinoiden kehittymiselle. Oikeastaan voisi kysyä, onko uudistusta aina vastustettava vai voiko se olla myöskin mahdollisuus tulevaan. Omasta mielestäni voi katsoa tässä asiassa positiivisesti osaltaan siten, että jätelakiuudistus kiristyneine kierrätystavoitteineen luo myös uusia liiketoimintamahdollisuuksia erityyppisille yrityksille tulevaisuudessa. Otetaan tämä osaltaan mahdollisuutena, ja toivon, että yritykset myöskin huomioivat tätä asiaa.

Tietysti nämä siirtymäsäännökset, siirtymäajat, ovat aiheuttaneet paljon keskustelua, niin kuin täälläkin ollaan huomattu, ja se on iso asia. Katsotaan, miten siinä päästään eteen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

päin, mutta itse toivon, että yritykset lähtevät valmistautumaan tähän jo hyvissä ajoin heti tämän lain voimaan tullessa.

Arvoisa puhemies! On hyvä, kuten valiokunta toteaa, että lakiehdotusta on lausuntokierroksen jälkeen muutettu pysyttämällä lopullisessa hallituksen esityksessä kuljetusten kaksoisjärjestelmä lietteiden lisäksi sekalaisen yhdyskuntajätteen kuljetuksissa — kaksoisjärjestelmä siis osittain kestää edelleen — ja lisäämällä kunnan jätteenkuljetusten kilpailuttamiseen liittyvää sääntelyä osin yleisestä hankintalainsäädännöstä poiketen. Tässä ollaan siis kyllä lausuntokierroksen jälkeen muutettu sitä hallituksen alkuperäistä esitystä omasta mielestäni huomattavasti parempaan suuntaan ja myöskin yrityksiä enemmän huomioivaan suuntaan.

Ja kyllä täytyy todeta, että keskustan valiokuntaryhmä piti lainvalmistelussa paikallisten yrittäjien puolia, ja on erittäin hyvä, että pykäliin tulee riittävän vahvat ehdot, jotta kunnan kilpailutuksissa yrityksille on mahdollisuus aivan reilusti tarjota urakoita ja myöskin toteuttaa urakoita sellaisilla yrityksillä, [Puhemies koputtaa] jotka ovat terveitä toimimaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Simula, olkaa hyvä.

15.25 Jenna Simula ps: Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa tällä esityksellä tosiaanakin lakkauttaa toimivan jätekuljetusten kaksoisjärjestelmän. Toisin sanoen jätteenkuljetuksen järjestäminen siirtyisi kuntien hartioille, kun nykyään myös kiinteistönhaltija on voinut jätteenkuljetuksen itse järjestää. Tämä järjestelmä nykyisellään on toiminut muun muassa Oulussa todella hyvin, ja valinnanvapauden ansiosta myös pienemmät jätealan yritykset ovat pärjänneet kilpailussa. Tietyllä tapaa kuntien valtaa kavennetaan, kun kunnat eivät saa itse enää päättää jätteenkuljetuksen mallista, ja toisaalta vastuuta lisätään, sillä kaikki jätteenkuljetus hoidetaan jatkossa kunnan kautta. Vihervasemmistohallitus haluaa siis sosialisoida jätteenkuljetuksenkin, mikä ei ole lainkaan pienyrittäjien etu. Ihmetyttää, miten keskusta voi tällaisessa olla mukana.

Ei ole myöskään sanottua, että kunnan malli olisi edullisempi ratkaisu kuntalaisille, vaan joissain tilanteissa asia voi olla täysin päinvastainen, ja kaiken lisäksi kuntalaisten valinnanvapaus kapenee. Isoimmat jätteenkuljetusfirmat tulevat menestymään uudessa mallissa, koska ne pärjäävät kilpailutuksissa. Pahinta on, että hallituksella ei ole uskottavaa selvitystä siitä, miten tämä malli vaikuttaa toisaalta yrityksiin ja toisaalta työpaikkoihin. Kuten edustaja Purraikin toi esille, jätteenkuljetus voi jatkossa hyvin herkästi siirtyä ulkomaalaisille yrityksille ja myös ulkomaalaiselle työvoimalle. Pahimmassa skenaariossa te viette siis suomalaisilta työt. Sitten ihmetellään, kun suomalaisia ei enää alalla näy ja ovet ovat auki ulkomaiselle halpatyövoimalle.

Hyvä puhemies! Euroopan unionin selän taakse on hallituksen turha piiloutua, sillä vaikka tämäkin lakikokonaisuus pohjautuu EU-direktiiveihin, ei EU säätele jätteiden kuljetustavoista jäsenvaltioissa. Nyt siis korjataan jälleen jotain, mikä ei ole millään muotoa rikki.

Ympäristövaliokunnan lausumaehdotuksissa ensimmäisessä kohdassa painotetaan, että valiokunta arvioi vuoden 2025 loppuun mennessä lakimuutoksen vaikutukset pienten ja keskisuurten yritysten kilpailuaseman kehittymiseen. Jos ja kun pienet ja keskisuuret yritykset eivät tässä uudessa mallissa pärjääkään, ne menevät nurin eikä uusia yrityksiä synny monopolisoituneelle alalle. Silloin näiden arvioiden kanssa ollaan jo aivan liian myöhässä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

Hallitus tuhoaa jätteenkuljetusalan sosialismillaan. Mitä toimivaa järjestelmää te seuraavaksi siirrätte perusteetta joko kunnille tai valtiolle?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

15.28 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi jätelakia, ympäristönsuojelulakia, kemikaalilakia ja rikoslakia. Osa ehdotetuista F-muutoksista on välttämättömiä EU:n jätesäädöspaketin ja pysyvistä orgaanisista yhdisteistä annetun asetuksen täytäntöön panemiseksi, osa johtuu kansallisista tarpeista. Esityksellä toteutetaan pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman strategiseen kokonaisuuteen ”Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi” sisältyviä kirjauksia, joilla lisätään jätteen kierrätystä ja siten vahvistetaan Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä.

Samaten jätelaissa ja sen nojalla annettavissa asetuksissa säädettäisiin uusista jätteiden kierrätyksestä ja erilliskeräystä koskevista tavoitteista ja velvoitteista. Tavoitteena olisi, että yhdyskuntajätteestä valmisteltaisiin uudelleenkäyttöön tai kierrätettäisiin 55 painoprosenttia vuonna 25, 60 painoprosenttia vuonna 30 ja 65 painoprosenttia vuonna 35. Myös pakkausjätteiden kierrätystavoitteet kiristysisivät.

Perussuomalaiset pitävät periaatteessa hyvänä lähtökohtana sitä, että pyritään parempaan, turvallisempaan sekä kestävämpään yhteiskuntaan, jossa vahvistetaan maamme roolia kiertotaloudessa. Perussuomalaiset eivät kuitenkaan voi hyväksyä nyt tehtyä esitystä, sillä mielestämme se rankaisee alan yrittäjäsektoria varsin rankalla kädellä. Tulee myös muistaa, että kaksoisjärjestelmän purkamisella edes osittain on merkittävät negatiiviset yritysvaikutukset, joita ei ole kunnollisesti selvitetty esityksessä. Samaten tällä muutoksella puututaan kunnan itsemääräämisoikeuteen ja lisätään kunnallisia tehtäviä niissä kunnissa, jotka eivät ole edes halunneet ottaa kuljetusten osalta operatiivista roolia.

Arvoisa herra puhemies! Jätteenkuljetusyritykset ovat jo vuosia tehostaneet kuljetuksia ja hankkineet kaksi-, kolmi- tai nelilokeroautoja. Niillä on voitu kerätä samalla ajokerralla sekajäte, biojäte sekä paperi- ja pakkausjätteet. Pakkausjätteitä tyhjenetään harvemmin, joten niitä vuorottelemalla eri hakukierroksilla on saatu kaikki pakkausjätteet kerättyä erityisesti kolmi- ja nelilokeroautoilla sekajätteen ja biojätteen ohessa. Jos biojätteiden ja pakkausjätteiden nykyinen keräysjärjestelmä lopetetaan, niin tehdyt investoinnit monilokeroautoihin uhkaavat jäädä hyödyttömiksi kuljetussopimuksen päättyessä. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa lähes poikkeuksetta kilpailutetaan jokainen jätejäte kerrallaan, jolloin tehokkaiden monilokeropakkaaja-autojen käyttö ei ole mielekäästä. Esimerkiksi pelkän sekajätteen keräily nelilokeroautolla ei ole tarkoituksenmukaista. Toiminta siis muuttuu tehottomaksi, ja kuljetuksien määrä lisääntyy nykyisestä.

Kuten edellä todettiin, pakkausjätteessä kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus on nykyisin käytössä noin 70 prosentissa kaikista kunnista. Lakiesitys muuttaisi siis todella merkittävällä tavalla nykyisin hyvin toimivaa järjestelmää. Muutos loukkaa yrittäjän oikeutta harjoittaa liiketoimintaa, mutta se vaikuttaa myös jätteiden kierrätykseen ja niiden uusiokäyttöön. EU-direktiivin tavoitteena on kierrätysasteen nostaminen, mutta esitetty kuljetusjärjestelmämuutos on omiaan heikentämään tavoitteiden saavuttamista.

Arvoisa herra puhemies! Loppuun tahdon sanoa, että paheksun hallituksen esityksessä olevaa liiallista poliittista ohjausta sekä pakkoa. Nyt on huomattava, ettei jätedirektiivissä tai muussa EU-lainsäädännössä säädetä jätteiden kuljetuksen järjestämistavasta jäsenval-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

tioissa. Nykyisen kaksoisjärjestelmän lakkauttaminen erilliskerättävän kiinteän yhdyskuntajätteen osalta [Puhemies koputtaa] ja siirtyminen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen on näin ollen puhtaasti kansallinen hallituksen omiin linjauksiin perustuva ratkaisu, jota kyllä vastustan. Lisäksi on muistettava, [Puhemies: Aika!] että tämä lakiesitys kuitenkin koskettaa jopa tuhatta yritystä ja heidän työntekijöitään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sirén poissa, edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

15.31 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Pitkään valmistelussa ollut jätelain uudistus nyt on sitten etenemässä, ja se on hieno asia. Se vauhdittaa erilliskeräystä ja kiertotaloutta hallitusohjelman mukaisesti, sekä lakiesityksellä pannaan täytäntöön uutta EU-lainsäädäntöä. Tavoitteena on nostaa yhdyskuntajätteen kierrätys nykyisestä 43 prosentista 63 painoprosenttiin vuoteen 2035 mennessä. Pakkausjätteiden kierrätystavoitteiden osalta tavoite on helposti saavutettavissa, mutta se on haasteellinen muovijätteen osalta. Tavoitteiden saavuttamiseksi laki sisältää useita ohjauskeinoja erilliskeräyksen osalta.

Suuresti ihmettelen salissa keskustelussa opposition osalta näitä väitteitä työllisyysvaikutusten negatiivisista vaikutuksista, kun kierrätystä ja jätteiden keräystä lisätään. Laissa on minusta valiokunta hyvin kiinnittänyt huomiota myös kilpailutukseen ja kilpailutusten pilkkomisiin, joilla paikalliset pk-yritykset pääsevät edelleen tarjoamaan jätteenkuljetuspalveluita. Lisäksi harva-alueitten osalta minusta äärimmäisen tärkeää on, että kaksoisjärjestelmä säilyy. Olennaista on nyt sitten jäteyhtiöitten ja kuntien huolehtia kilpailutusvaiheessa, että valiokunnan lausumassa mainitut tavoitteet pystytään täyttämään.

Uudistuksen myötä kuntien vastuu jätteiden keräyksestä lisääntyy: siis tärkeää on, että kunnat tekevät uudistuksessa hyvää yhteistyötä asukkaiden ja yritysten kanssa. Laissa esitetyt osittain hankintalakiakin tiukemmat säännökset vahvistavat kuntien velvollisuutta huolehtia asianmukaisesta kilpailutuksesta. Tärkeää on, että kilpailutuksessa ja sen ehdoissa huomioidaan erityisesti aluetalouteen vaikuttavat tekijät ja paikallisten yritysten mahdollisuus osallistua aidosti, niin kuin aiemmin totesin, kuljetusurakoihin. Laissa onkin tarkennettu jätteenkuljetusurakoiden kilpailutusta koskevaa sääntelyä nykyisestä. Kuntien on jatkossa jaettava siis kuljetusurakat alueellisesti ja ajallisesti siten, että paikalliset pk-yritykset voivat osallistua kilpailutuksiin ja saavat urakoita.

Uudistus on iso myös asukkaiden näkökulmasta, niin omakotitalojen kuin asunto-osakeyhtiöidenkin näkökulmasta. Kiinteistönomistajat hankkivat erilliskeräyksen myötä uusia jäteastioita, joita monissa kunnissa jätehuolto-yritykset tarjoavat palvelun kera. Tärkeää on myös kuntien yhdessä asunto-osakeyhtiöiden kanssa miettiä erilaisia keräysmenetelmiä, esimerkiksi kortteli- ja monilokerokeräystä.

Uudistuksen jalkauttamisessa ovat tärkeitä biojätteen ja pakkausjätteen järjestämisen suhteen siirtymäajat, joista tietysti vähän itsekkin kannan huolta, ovatko ne riittäviä. Uudistuksen jalkauttamisessa on myös erityisen tärkeää opastus, selkeä viestintä, joka tapahtuu hyvissä ajoin, erityisesti siirtymäaikojen suhteen ja erilliskeräystä koskevien tavoitteiden toteuttamisessa.

Kuntien roolin ja vastuuden kasvaessa on tärkeää, että huomioidaan kuntien vastuulla olevissa päätöksissä koko jätehuollon järjestämisketjua tukevat mallit. Kiistakapulana ja valitusprosesseina aiemmin monissa kunnissa olleissa käytännöissä, esimerkiksi sekalaisen yhdyskuntajätteen sekä sahaustöiden ja umpisäiliöjätteen osalta maaseutualueilla, laki

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

mahdollistaa edelleen erillisillä päätöksillä palveluntuottajan valinnan. Tärkeää lainsäädännössä on myös pakkausmateriaalien osalta tuottajien ja tuottajayhteisöjen vastuu, joka kasvaa ja edistää kiertotaloutta, tuotekehitystä ja, uskon myös, merkittävässä määrin työllisyyttä.

Toivotaan, että lainsäädäntö antaa mahdollisuudet kehittää edelleen jätteen käsittelyä ja kierrätystä. Kunnilla on nyt entistä isompi rooli lain jalkauttamisessa ja vastuussa sekä palveluiden järjestäjänä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sankelo poissa, edustaja Satonen poissa. — Edustaja Purra, olkaa hyvä.

15.36 Riikka Purra ps: Arvoisa herra puhemies! Tämä jätelain muutos liittyy vain osin tähän EU:n kesällä 2018 hyväksymään jättesäädöspakettiin, jonka keskeisen tavoitteen on moneen kertaan täällä todettu olevan hyvä: lisätä jätteen kierrätystä ja materiaalien tehokasta käyttöä. Kuitenkin näiden ongelmallisimpien kohtiensa osalta tämä esitys — ja siis pääosin — kumpuaa kansallisista linjauksista ja hallituksen omasta päätöksestä, ja vaikka EU:sta monesti tänne meille tulee kaikenlaista, niin tämän paketin osalta tämä unionipuoli on kuitenkin selvästi ongelmattomampi verrattuna kansalliseen puoleen.

No, jätekuljetuksesta ja kaksoisjärjestelmästä täällä on tänään erityisesti puhuttu. Se, mikä on oleellista, on se, että jätedirektiivissä tai tässä EU-säätelyssä muuten ei säädetä lainkaan tästä kuljetus- tai järjestämistavasta ja kaksoisjärjestelmän käytännössä tapahtuva lakkauttaminen tämän erilliskerättävän kiinteän yhdyskuntajätteen osalta ja siirtyminen tällaiseen kuntamonopoliin on täysin kansallinen, hallituksen omiin linjauksiin perustuva ratkaisu, ja sitä me perussuomalaiset olemme koko ajan kaikissa valiokunnissa vastustaneet. Tällä tulee olemaan merkittäviä negatiivisia vaikutuksia yrityskentässä, kilpailussa ja työllisyydessä. Tästä on lukuisia esimerkkejä esimerkiksi niiltä paikkakunnilta ja alueilta, joilla on tällainen kunnallistaminen tai joilla sitä kohti on jo aiemmin menty.

Yksityiset kuljetusyrietykset ovat vuosien ajan panostaneet pakkausjätteiden keräilyyn, ja voidaankin arvioida, kuten valiokunnissa moni asiantuntija on tuonut esille, että tämän myötä hyvin monet — sadat, jopa tuhannet — työpaikat ja useat yritykset ovat vaarassa. Tietenkään, aivan kuten täällä valiokunnan puheenjohtaja totesi, yritysten ei kannattaisi heittää hanskoja tiskiin, vaan niiden pitäisi siirtää toimintaansa sitä kohti, että ne pystyvät paremmin kilpailemaan jatkossakin, mutta käytännössä tämä on hyvin vaikeaa, niin kuin tiedetään. Tämän lain myötä markkinat tulevat keskittymään, yhtiöt tulevat olemaan yhä suurempia, kilpailu vähenee ja pienet yritykset ja niiden toimintamahdollisuudet heikkenevät. Ja kuten moni aiempi puhuja on sanonut, niin tämä kaksoisjärjestelmän lakkauttaminen ei millään lailla välttämättä edes ole ympäristön kannalta optimi.

Täällä on paljon puhuttu siitä, että nämä pienet ja keskisuuret yritykset toki voivat osallistua näihin kilpailutuksiin ja sitten kunta on velvoitettu tähän markkinavuoropuheluun ja yhdessä hankintojen pilkkomisen kanssa tämä auttaisi jotenkin, mutta kuten jo aiemmin itsekin sanoin, niin tämä on aika harhainen ajatus, kun ei se käytäntö ainakaan tue sitä, että näin tulisi tapahtumaan. Yleensä kunnan keskitetyt hankinnat eivät ole helppoja pienille yrityksille, ja monissa maakunnissa on saatu huonoja kokemuksia. Otan esimerkiksi vaikka Seinäjoen: Ennen kunnallistamista siellä oli 17 tällä alalla toimivaa yrittäjää. Nyt niitä on 3 — ranskalainen, norjalainen ja vain yksi eteläpohjalainen — ja samalla hinnat ovat nousseet korkeammiksi kuin naapureissa. On hyvin todennäköistä, että meidän jätemark-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

kinoillamme kaikkein suurimmaksi toimijaksi tulee espanjalainen biojätteen suuryhtiö ja myöhemmin myös työntekijät ovat muita kuin suomalaisia.

Tästä markkinaehtoisesta kilpailusta kunnan keskitettyyn kuljetukseen siirtyminen ei ole tätä päivää. Se ei ole sitä mistään suunnasta katsoen, mutta erityisesti edelleen koronan kanssa kipuilevassa Suomessa, jossa meidän pitäisi päinvastoin tehdä yrittäjiä tukevia ratkaisuja, tämä ei ole sitä. Vanhan mallin säilyttäminen takaisi kuntien mahdollisuuden edistää kilpailua omalla alueellaan ja vaikuttaa myönteisesti yrittäjyyteen ja työllisyyteen, ja mikä tärkeintä, kierrätystä on täysin mahdollista lisätä nykyisen mallin puitteissa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Risikko, olkaa hyvä.

15.41 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Täällä on jätelaista keskusteltu, ja erityinen kritiikkihän on kohdistunut tietysti siihen, että tämä on erittäin — taas jälleen kerran — yrittäjänegatiivinen, eli yritysten mahdollisuudet toimia tässä taas jälleen kerran heikkenevät.

Täällä puhuttiinkin jo tästä hallitusohjelmakirjauksesta, ja vielä siihen kiinnitän huomiota. Siellähän sanotaan näin: ”Käynnissä olevan jätelain uudistamisen yhteydessä varmistetaan, että kunnissa noudatetaan jätelain säännöksiä silloinkin, kun kuljetukset on annettu kiinteistön haltijan järjestettäväksi. Pidetään kunnallisen jätehuollon toimijan ulosmyyntiraja 10 prosentissa 1.1.2030 alkaen.” Tämä on vähän hankalaa, kun hallitusohjelmaa ei noudateta. Tässä nimenomaan viitataan näihin kiinteistöjen haltijoiden järjestettäväksi annettuihin kuljetuksiin, ja nyt ne sitten viedään pois. En tiedä, mikä oli syynä, että hallitusohjelmaa ei noudatettukaan. Tältä osin se olisi ollut kyllä ihan hyvä. On paljon muuta sellaista, mitä ei olisi kannattanut noudattaa.

Joka tapauksessa tämä on erittäin yrittäjävastainen. Tuossa edustaja Purra kertoi, mitä Seinäjoella on tapahtunut, ja pahemmaksi se ei enää saisi mennä. Siitä syystä kannan tästä todella huolta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

15.43 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Täällä tosiaan hallituspuolueet kilpaa ovat kertoneet siitä, että pitää pitää huoli, että pk-sektori pääsee mukaan näihin kilpailuihin. Olsi se kyllä ihan rehellisesti aika kaameata, jos ne eivät pääsisi edes niihin kilpailuihin mukaan. Tässä, meinaan, aika moni on tuonut esille asian, että pitää pitää huoli siitä, että pk-sektori pääsee myös tarjoamaan. Eiköhän meidän nyt kuitenkin pitäisi puhua edes oikeista termeistä: meidän pitäisi pitää huoli siitä, että pk-sektorilla on mahdollisuus myös voittaa ne kilpailut eikä vain tarjota.

Mutta vaikka pk-sektori pärjäisi äärettömän hyvin näissä kilpailutuksissa, niin ikävä kyllä suomalainen työntekijä ei saata olla välttämättä se, kuka siinä on hyötyjän roolissa. Kun lähdetään taistelemaan monikansallisia yhtiöitä vastaan — tai sitten voi olla vaikka ihan kotimainenkin isoksi paisunut — niin sellaisia isoja jättiläisiä vastaan se kilpailu saatetaan voittaa aika usein sillä, että työntekijöitten palkkoja ei hoidellakaan ihan samalla tasolla kuin aikaisemmin, olkoon kyse sitten mistä tahansa korvauksista, mutta tämä tietysti kertoo sen. Itsekin kenttää paljon kiertäneenä suomalaisilta työntekijöiltä tulee se palaute, että meillä on järkevät ajatukset siinä, että miten voitaisiin kuvitellakaan, että saataisiin sitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

palkkaa kuin aikaisemmin. Nyt tällaisella politiikalla, mitä nykyinen hallitus tekee, näyttää siltä, että ne työntekijöitten mahdollisuudet unohtuvat siinä ja kohta kaikki siirtyvät vuokratyövoimaan tai johonkin muuhun vastaavaan. Ei pystytä pitämään, koska pitää näitä jättiläisiä vastaan kilpailla, ja ei siellä kilpailussa pärjää millään muulla kuin polkemalla jollain tavalla sitä hintaa alaspäin. Jos on miljoonien kalusto pihassa, ei siinä ihan oikeasti monta kertaa välttämättä ole muuta vaihtoehtoa — tai on toinen vaihtoehto, allekirjoittaneen edustajan kokemus siitä, että kun et lähde tekemään sitä, niin ei sekään ole sitten välttämättä hyvä ratkaisu.

Kyllä tekisi mieli sanoa, että en ymmärrä keskustalaisia, en ymmärrä millään. Teidän on ollut pakko myydä tämä jollain. Tämä on täysin järjetön esitys.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

15.45 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kilpailutus kääntyy usein itse itseään vastaan. Nyt on kyseessä tämä jätelain asia, mutta samalla tavalla monessa muussakin asiassa se suomalainen firma, suomalainen yrittäjä, jää sitten kakkoseksi, ja kyllä tässäkin on pelkona käydä sillä tavalla. Pitäisi tietenkin tehdä työtä sen eteen, että yrittäjät pysyvät Suomessa ja suomalainen työvoima on siellä vahvasti mukana, mutta siinä, miten sitten saadaan pidettyä meidän työpaikat ja yrittäjät, niin että ne selviävät arkipäivän vaatimuksista, onkin hallituksella tekemistä. Nyt tuntuu, että hallitus on vähän yrittäjävastainen, mutta kuitenkin yrittäjyys on se, mikä Suomea elättää. Jos yritykset loppuvat, niin ei hän meille tulojakaan tule. Mitenkäs sitten? Ei tässä nyt voi mennä ihan siihen suuntaan, että aletaan hevosilla kulkea. Täällä pitää kuitenkin pitää teollisuutta, ja pitää yrittää mahdollisuuksien mukaan pitää kaikki täällä meillä.

Jos miettii näitä EU:lle menneitä elvytysrahojakin, mitkä nyt menivät tavallaan ihan... Ei taida oikein kukaan tietää, mihinkä ne nyt ovat menossa, jopa mafialle. Jos näitä olisi oikeasti käytetty vaikka kotimaisten yritysten eteenpäinviemiseen, vaikka yksinyrittäjien tukemiseen, niin että saisivat palkattua ensimmäisen työntekijän, niin olisin nähnyt, että se olisi ollut Suomelle ja Suomen kilpailukyvyllä paljon parempi vaihtoehto. Nyt näyttää sille, että aika paljon rahaa menee muualle mutta suomalainen yrittäjä meinaa unohtua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Purra, olkaa hyvä.

15.47 Riikka Purra ps: Arvoisa herra puhemies! Vielä yksi asia, jonka unohdin tuossa äskeisessä puheenvuorossa, eli juuri tämä, mitä edustaja Laaksokin kuvasi. Kun nämä suuret monikansalliset yhtiöt pääsevät näille jätemarkkinoille, niin tapahtuu hintojen polkemista paitsi työvoimakustannuksissa myös muuten. On aivan todennäköistä, että kun tällaisella yrityksellä toimintakenttänä on puoli Eurooppaa ja on se pieni Suomi siellä, niin Suomessa tehtävää jätteiden keräämistä ja kierrätystä ei tehdä lainkaan voitollisesti, vaan on mahdollista polkea hinnat niin alas, että Suomi tuottaakin tälle yritykselle tappiota. Miten sitten tällaisen todellisuuden sisällä voisi kuvitella, että joku pienempi tai edes keskisuuri yritys — paikallinen, suomalaisia työllistävä, TESin mukaiset palkat maksava yritys — voisi kilpailla tällaisen yhtiön kanssa? Tämäkään ei ole mitään ikävää dystopiaa vaan tosiasia eri puolilta Eurooppaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sipilä, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2021 vp

15.48 **Juha Sipilä kesk:** Arvoisa puhemies! Ymmärrän hyvin täällä salissa käytävän keskustelun ja kritiikin tästä kaksoisjärjestelmän poistumisesta ja lyhyehköstä siirtymäajasta.

Sen verran totean edustaja Purralle, että minusta juuri se kaikkein suurin huoli ja riski tässä on, että nämä menevät suurille kansainvälisille toimijoille, ei suinkaan se, että perustettaisiin kunnallisia jäteyhtiöitä hoitamaan tämä homma.

Edustaja Laaksoa, joka on alan toimija ja esittänyt erittäin perusteltua kritiikkiä täällä, sen verran korjaan, että ei suinkaan tässä meidän lausumassa todeta vain, että ”pienemmät kuljetusyritykset voivat osallistua kilpailutuksiin”, vaan sen perässä lukee ”ja saada kuljetusurakoita”. Kyllä tämä on valiokunnan mietinnön lähtökohta totta kai, että myöskin niitä urakoita saadaan ja kilpailutuksia voitetaan. [Sheikki Laakson välihuuto]

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.